

ก้าวไปด้วยกัน

จุลสารเพื่อชุมชนพิพิธภัณฑสถานสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ (องค์การมหาชน)

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2551

ตู้ประณีตชิ้นแรกของไทยอายุกว่า 125 ปี
ได้รับมอบจากประเทศเยอรมัน

Subject : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
Mon Tue Wed Thu Fri Sat Sun

Date : / /

วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ที่กรุงเทพมหานคร ตรีอักษร
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม สำนักวัฒนธรรมภูมิภาค
ด้านภาษาและวรรณกรรม จังหวัดระยอง
มีตำแหน่งรองอธิบดีกรมศิลปากร

สองก้นผมสองขา หัวศูนย์
รัฐมนตรีวัฒนธรรมเอกอัครราชทูตฯ ร่วมกับคุณวัฒนธรรมจากในคณะ
ช่วยรักษาของดีล้านนาแก่ มั่นใจค่าที่เพิ่มของค่าหลาย
ภาวการณ์ของเก๋จกนุแก่อายุ เจ้าทนายพดธามภมวจิตใจ
ไม่ทิ้งหน้าวีรกรรมที่ได้อาศัย เสียงเพี้ยนก็มีค่าของเก๋จก
พูดได้มากฝากกันมันกว้าง เป็นคนไทยดีแก่อะไรผมสอน
ภรรยาที่หัวต้อจกหัวนี้ เพื่อให้ดูเพิ่มเติมชีวิตวัยมัน
วัฒนธรรมของชาติไม่ขาดตอน อยู่ภายใต้ร่มธงที่ไม่เสื่อม
แก่เก๋จกรัฐมนตรีมีมันหนึ่ง ที่สภากันมันหนึ่ง เติมนิ
ใจของเก๋จกอย่างมากมายกับคุณ เพราะผมหนึ่งส่วนมากกาศดุสัน
ของคนที่หนึ่งผู้เสนาที่วันคืน ใต้ส่อขึ้นสนับหังกออย่างทอ

“ อามส มนัส ”
๕ พฤษภาคม ๒๕๕๐

ท่ามกลางความหวาดกลัวและเรื่องเศร้าสลดในชีวิตของคนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เป็นข่าวตามสื่อโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ทุกวันมาเป็นเวลานานกว่า 5 ปี แต่ในปีนี้อย่างจะมีข่าวศิลปวัฒนธรรมขึ้นเล็กๆ กระเซ็นกระสายมาบ้าง ราวปลายเดือนมีนาคมที่ผ่านมา จะเห็นข่าววัฒนธรรมรอบเล็กๆ ในหน้าหนังสือพิมพ์หลายฉบับว่า นายอนุสรณ์ วงศ์วรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม เดินทางไปเปิด “ศูนย์แสดงศิลปวัฒนธรรมอาเซียน” ที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา มีกงสุลอินโดนีเซียประจำประเทศไทย กงสุลมาเลเซีย ประจำประเทศไทย และกงสุลไทยประจำรัฐปีนัง เข้าร่วมในพิธีด้วย

พิธีภัณฑ์แห่งนี้ไม่ธรรมดา ไม่ใช่เนื่องมาจากมีคนใหญ่คนโตมาเปิด แต่เนื่องมาจากที่มาของคอลเล็กชั่นที่จัดแสดงอยู่ข้างในต่างหาก ตามข่าวบอกว่า Mr. Ang Yang Buay นักสะสมของเก่าชาวสิงคโปร์ นำของสะสมของตัวเองจำนวนมหาศาล มาบริจาคให้กับเทศบาลเบตงจำนวนถึง 7 ตู้คอนเทนเนอร์ เนื่องจากเลื่อมใสในพระราชกรณียกิจด้านศิลปวัฒนธรรมในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และชื่นชมแนวทางการพัฒนาเมืองเบตงบนพื้นฐานวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ชาวของดังกล่าวมีสารพัดชนิด อาทิ โต๊ะ ตู้ เตียง เครื่องถ้วย กรอบรูป จักรยาน เตารีด ส่วนหนึ่งถูกคัดมาจัดแสดงในศูนย์แสดงศิลปวัฒนธรรมอาเซียน ซึ่งเป็นอาคารที่ว่าการอำเภอเบตงหลังเดิม อาคารไม้เก่าแก่อายุเกือบ 80 ปี ได้รับการบูรณะจากเทศบาล จนกลับมางดงามอีกครั้ง

แต่ในตอนที่ นาย ข้าราชการศิลปวัฒนธรรมจากหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง บ่นเสียความปรารถนาดีของเทศบาลที่จัดทำพิธีภัณฑ์แห่งนี้ อาคารจัดแสดงและภูมิทัศน์ที่ทำได้อย่างงดงามคงจะไร้ความหมาย เมื่อเนื้อหากการจัดแสดงภายในศูนย์ฯ กลับไม่ได้ตอบโจทย์ของความเป็น ‘ศูนย์แสดงศิลปวัฒนธรรมอาเซียน’ สมชื่อ วิธีคิดในการจัดแสดงเนื้อหาและวิธีการจัดแสดงไม่ต่างจากงานระดับนิทรรศการของโรงเรียนมัธยมปลาย ด้วยข้อจำกัดทางด้านบุคลากรที่ไม่ได้มีความรู้ทางการจัดการพิธีภัณฑ์

หน่วยงานราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งที่สร้างแต่อาคารสวยหรู ราคาแพง แต่ไม่เข้าใจถึง “ข้างใน” และสิ่งจำเป็นสำหรับ

การดำรง “ชีวิต” ของพิพิธภัณฑ์ เป็นปรากฏการณ์ให้เห็นกันอยู่เสมอ ทำให้อดคิดไม่ถึงถึงคำพูดที่ว่า “วันเปิดก็คือวันปิดพิพิธภัณฑ์” อย่างไรก็ตาม ชุมชนพิพิธภัณฑ์ก็ยังมีเรื่องดีๆ อีกมากมาย ชาวคราวที่สมาชิกจุลสารส่งมาทั้งทางจดหมายและทางเว็บไซต์ของ www4.sac.or.th/museumdatabase/ คงจะพอทำให้ท่านชุ่มชื่นใจและมีแรงทำงานที่ท่านรักกันต่อไป

และอย่าลืมว่าปลายปีนี้ วันที่ 3 - 5 พฤศจิกายน 2551 เรามีนัดกันในงาน “เทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น” จัดโดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร คุณชีวิตีเล่าที่มาที่ไปแบบไม่กั๊กในคอลัมน์เทศกาลพิพิธภัณฑ์

จดหมายพิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์เรือลพบุรีคืนชีพ

ใครที่เคยไปเที่ยวพิพิธภัณฑ์เรือวัดยาง ณ ริงส์มาบ้างแล้วเมื่อ 10 ปีย้อนหลัง คงพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าพิพิธภัณฑ์ตายแล้ว แต่ปัจจุบันนี้ชาวบ้าน วัด โรงเรียน อบต. ได้เข้ามามีส่วนสำคัญทำให้คืนชีพมีชีวิตกลับมา สถานที่สะอาด(พอใช้) เรือจัดเป็นระเบียบเรียบร้อย มีไม้ค้ำคอกันรอยพายุ มีสถานที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจริมแม่น้ำลพบุรีอันงดงามตระการตา (เขียนถูกหรือเปล่าก็ไม่รู้) โอ้ออย่าให้เข็ดไปเบิ่ง

นายชื้อบ้อ

19 กุมภาพันธ์ 2551

จังหวัดลำปาง พิพิธภัณฑ์ปงสนุก

ทางชุมชนบ้านปงสนุกได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลนครลำปาง ให้ปรับปรุงห้องสมุดวัดปงสนุกด้านใต้ เป็นพิพิธภัณฑ์ที่จัดพระธรรมและวัตถุโบราณ นับเป็นการสนับสนุนที่สอดคล้องกับการพัฒนาท้องถิ่นทางด้านการอนุรักษ์เมืองเก่า น่าจะเป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์มรดกท้องถิ่นที่มีมากมายในจังหวัดลำปาง ที่ผ่านมาทางชุมชนได้พยายามอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุ เช่น วิหารจตุรमुख หรือวิหารพระเจ้าพันองค์ ซึ่งมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่เป็นแบบเฉพาะของท้องถิ่น การอนุรักษ์โบราณสถานหรือโบราณวัตถุ เป็นเรื่องที่ทำให้หลายๆ คน มีความสุขในการดูแลให้วัตถุโบราณเหล่านั้นอยู่อย่างปราศจากฝุ่น อยู่ในที่ปลอดภัยและเหมาะสม ดูแล้วรู้สึกสบาย ทางชุมชนขอเรียกวัตถุเหล่านั้นว่า “ท่าน” ในฐานะญาติผู้ใหญ่ของชุมชนที่มีคุณอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการศึกษาทางด้านศิลปกรรมและการศึกษาประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ทางชุมชนมีความหวังว่าท่านทั้งหลายเหล่านั้นคงจะอยู่ในที่ที่เหมาะสมที่ลูกหลานชาวบ้านปงสนุกจัดให้ท่านอยู่อย่างยาวนานตลอดไป

ลูกหลานบ้านปงสนุก

27 กุมภาพันธ์ 2551

เล่าชาวพิพิธภัณฑ์
เรื่อง: ปณิตา สรวาลี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

เปิดศูนย์แสดงศิลปวัฒนธรรมอาเซียน อำเภอเบตง

เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2551 นายอนุสรณ์ วงศ์วรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม และคณะ เดินทางมาเป็นประธานในพิธีเปิดศูนย์แสดงศิลปวัฒนธรรมอาเซียน ณ อาคารที่ว่าการอำเภอเบตงหลังเก่า เทศบาลเมืองเบตง อ.เบตง จ.ยะลา โดยมีกงสุลประเทศอินโดนีเซียประจำประเทศไทย กงสุลประเทศมาเลเซียประจำประเทศไทย และกงสุลไทยประจำรัฐปีนัง พร้อมหัวหน้าส่วนราชการให้การต้อนรับ

นายคุณวุฒิ มงคลประจักษ์ นายกเทศมนตรีเมืองเบตง ชี้แจงในการเปิดศูนย์แสดงศิลปวัฒนธรรมอาเซียนว่า เนื่องจากคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองเบตง ตระหนักถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศและบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศมาเลเซีย และประเทศสิงคโปร์ ตลอดจนงานเทศบาลเมืองเบตงได้ดำเนินงานทางวัฒนธรรมมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 ตามบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยมุ่งเน้นงานอนุรักษ์วัฒนธรรม พื้นฟู พัฒนา ถ่ายทอด และส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรม ตลอดจนงานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และประเทศเพื่อนบ้าน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในเขตเทศบาลเมืองเบตง เพื่อจัดแสดงองค์ความรู้ต่างๆ ในรูปแบบการจัดแสดงศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมข้อมูลประวัติศาสตร์ อันจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ความหวงแหน การอนุรักษ์และสืบทอดบนพื้นฐานของการเคารพในคุณค่าของความแตกต่างทางด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เชื้อชาติ อันจะเป็นผลให้เกิดความมั่นคงและสันติสุขในชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ รวมทั้งการใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน การค้นคว้าวิจัยภาษาและวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจต่อไป

(ข่าวจากผู้จัดการ วันที่ 26 มีนาคม 2551)

ภาพถ่ายจาก <http://www.bangkokbiznews.com>

ขุดพบวัตถุโบราณกลางทุ่งนาที่ปราสาทค์เตรียมทำพิพิธภัณฑ์ต่อไป

เมื่อวันที่ 12 มีนาคมที่ผ่านมา ที่วัดนาครินทร์ บ้านชันาค ต.ตุม อ.ปราสาทค์ จ.ศรีสะเกษ นายพลังบุญ ศรีนุต์ ปลัดอำเภอปราสาทค์ พร้อมนายพิชัย ธรสาธิตกุล กำนันตำบลตุม ได้เดินทางมาตรวจสอบวัตถุโบราณจำนวนมากที่บ้านขุดพบ และมีชาวบ้านจำนวนหนึ่งพากันนำเอาดอกไม้ธูปเทียนมากราบไหว้เศษกระดูกและวัตถุโบราณที่ประกอบด้วยไห เศษกระดูก อาวุธมีด กำไล ต่างหูทองเหลือง กระบอกทำด้วยทองสำริดสำหรับใส่ปูนเคี้ยวหมาก เศษฟันมนุษย์บรรจุอยู่ในผอบ และอุปกรณ์เครื่องใช้สมัยโบราณที่ทำด้วยทองสำริด ประมาณกว่า 30 ชิ้น

ปลัดอำเภอปราสาทค์กล่าวว่า วัตถุโบราณทั้งหมดนี้ถูกขุดพบเมื่อวันที่ 10 มีนาคมที่ผ่านมา ที่บริเวณกลางทุ่งนาด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นที่นาของนายประเสริฐ มังขชาติ อายุ 41 ปี สภาพของวัตถุโบราณทั้งหมดเก่าแก่มาก อาทิ เศษกระดูกมนุษย์ ข้วของเครื่องใช้ที่ทำด้วยทองเหลือง ทองสำริด วัตถุโบราณคล้ายอาวุธมีด กระบอกลักษณะคล้ายสำหรับบรรจุปูนเคี้ยวหมาก เศษฟันมนุษย์ 7 ชิ้น บรรจุอยู่ในผอบ

เชื่อกันว่าบริเวณที่ขุดพบเป็นเส้นทางการเดินทัพของทหารเขมรโบราณระหว่าง อ.ปราสาทค์ไปยัง อ.ห้วยทับทัน จ.ศรีสะเกษ ก่อนหน้านี้มีชาวบ้านขุดพบวัตถุโบราณในบริเวณนี้เป็นประจำ ซึ่งจะได้รายงานเรื่องนี้ให้นายอำเภอปราสาทค์ทราบ และรวบรวมวัตถุโบราณที่ขุดพบทั้งหมดมาเก็บไว้ที่บริเวณวัดนาครินทร์ เพื่อเตรียมจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์วัตถุโบราณให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษา (ข่าวจากผู้จัดการ 12 มีนาคม 2551)

พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมมอญถูกเปลี่ยนชื่อใหม่

สภาสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ (SPDC) ประเทศพม่า มีคำสั่งให้กระทรวงวัฒนธรรม ทำการเปลี่ยนชื่อ “พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมมอญ” เป็นชื่อใหม่ว่า “พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมและหอสุมุด” และย้ายจากกระทรวงวัฒนธรรมไปสังกัดภายใต้กรมการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติและสำนักหอสุมุด เมื่อเดือนที่ผ่านมา

(ข่าวต่อ๑)

พิพิธภัณฑ์แห่งนี้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2533 โดยใช้ชื่อว่า “พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมมอญ” เพื่อให้ผู้สนใจสามารถสืบค้นหนังสือราชวงศ์พงศาวดารมอญ รวมถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่นๆ ที่มีคุณค่าและน่าสนใจอีกมากมาย ตั้งอยู่เลขที่ 50 มุมถนนสะพานทวาย (Tavoy Bridge Rd.) และถนนบะโฮ (Baho Rd.) จังหวัดมะละแหม่ง (Mawlamyaing) ในรัฐมอญ จัดแสดงโบราณวัตถุที่แสดงถึงวัฒนธรรมของชาวมอญโบราณ จึงตั้งชื่อด้วยคำว่า “มอญ” เพื่อบ่งชี้ความเป็นชนชาติมอญ

เมื่อนักวิชาการและพระสงฆ์ชาวมอญทั้งหมดทราบข่าวว่า รัฐบาลได้สั่งยกเลิกชื่อเดิมของพิพิธภัณฑ์ที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “มอญ” และให้เปลี่ยนชื่อพิพิธภัณฑ์แห่งนี้นั้น ต่างออกมาแสดงความไม่พอใจเป็นอย่างมาก

“ที่ผ่านมา ป้ายชื่อของสถาบันไม่ได้ใช้ภาษามอญ พวกเราก็พอจะยอมรับได้ แต่ปัจจุบันทางสภาสันติภาพฯ ทำการเปลี่ยนชื่อใหม่และยังตัดคำว่า “มอญ” ออกไปด้วยนั้น เป็นการแสดงถึงความไม่ซื่อสัตย์ต่อชาวมอญและไม่เคารพชื่อให้ถูกต้อง ดังนั้นพวกเราจะต้องทำให้ชาวโลกรับรู้ถึงความไม่พอใจของกลุ่มปัญญาชนชาวมอญเกี่ยวกับการเปลี่ยนชื่อพิพิธภัณฑ์ในครั้งนี้นักประวัติศาสตร์ชาวมอญท่านหนึ่งกล่าว

“การจัดการของสภาสันติภาพฯ ครั้งนี้ ทำให้วัฒนธรรมของชาวมอญต้องสาบสูญ เอกลักษณ์ศิลปมอญโบราณที่สำคัญของเมืองมะละแหม่งเกือบทั้งหมดถูกรัฐบาลสั่งรื้อถอนทำลาย ดังเช่นเมื่อปี 2549 ที่ผ่านมา บริเวณวงเวียนใหญ่ในเมืองมะละแหม่ง 2 แห่ง มีเจ้าหน้าที่รัฐทำการรื้อถอนรูปปั้นจำลองหงษ์ทอง ซึ่งชาวมอญต่างยกย่องให้เป็นสัญลักษณ์ของชาติมอญ แล้วนำอุบขัวซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของชาวพม่ามาตั้งไว้แทน ทั้งนักศึกษาในมหาวิทยาลัยกลุ่มพรรคมอญใหม่ รวมถึงนักประวัติศาสตร์ต่างรู้สึกเสียใจอย่างมากที่ไม่สามารถห้ามปรามการกระทำดังกล่าวได้” นักศึกษาคนหนึ่งกล่าว

(ข่าวจากศูนย์อินโดจีนศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา
วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2551)

From: พี่หมึก บ้านไหล่หิน (Laihin@museum.com)

To: กบอ้วน บ้านท่าพูด (Thaput@museum.com)

Subject: ทวงรูป ทวงสัญญา... ทวงแรงงาน

Date: Fri 02/22/08 4:55 PM

สวัสดีกบอ้วน เป็นอย่างไรบ้าง? ควันหลังพิธีเปิดอาคารหอพระไตรปิฎก อาคารจัดแสดงหลังที่ 1 ของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดท่าพูด เสียงตอบรับเป็นอย่างไรบ้าง? ชาวบ้านชอบหรือเปล่า? พี่เขียนเมลล์มาทวงรูปนะ ไหนว่าจะส่งให้ดูใจ เจียบหายไปเลยนะเรา...

นอกจากทวงรูปแล้ว พี่ขอทวงสัญญาที่กบอ้วนเคยให้ไว้ “เมื่อไรที่พี่ต้องการแรงงานขอให้บอก เตียวกบอ้วนขึ้นไปช่วยเหลือ...” (จำได้มั๊ย?) ตอนนั้นพี่ต้องการแรงงานของกบอ้วนแล้ว เพราะนิทรรศการชุดใหม่ที่พิพิธภัณฑ์วัดไหล่หินก็ใกล้จะเสร็จแล้ว ช่วงนี้พี่กับชาวบ้านก็เร่งมือกันอยู่ กะให้เสร็จก่อนงานปีใหม่เมือง (สงกรานต์นี้) ดังนั้นเมืองงานมันเร่ง และสิ่งานอีกมากมายที่ต้องทำ พี่ก็เลยนึกถึงกบอ้วน (เหมาะกับการใช้แรงงานมาก ๆ) 🇹🇻

มานะ (ถ้าว่าง) งานนี้กินอยู่ฟรีไม่มีปัญหา (พี่เลี้ยงเอง) สัญญาอะไรไว้แล้วไม่ทำตาม ระวังฟ้าผ่าฝนจะลงโทษนะ 🇹🇻 555

รออยู่เน้อ.... พี่หมึก

From: กบอ้วน บ้านท่าพูด (Thaput@museum.com)

To: พี่หมึก บ้านไหล่หิน (Laihin@museum.com)

Subject: Re: ทวงรูป ทวงสัญญา... ทวงแรงงาน

Date: Sun 03/02/08 10:36 AM

หวัดดีพี่หมึก

เดี๋ยวนี้ฟังไสยศาสตร์นะ เคยได้ยินมั้ยว่า “สัญญาต้องเป็นสัญญา สัญญาว่ามาต้องมา เมื่อใดที่ใครให้คำสัญญา ต้องรักษาดี ด้วยหัวใจ...” (555 พี่เบิร์ดรักทุกคน 🤪) เรื่องไปเป็นแรงงานที่ไหล่หินไม่มีปัญหา จะให้ไปเมื่อไหร่ เวลาใดก็บอกมา เดี่ยวจะรีบทำงานทางนี้ไปเลย 🙄

ส่วนรูปถ่ายวันเปิดอาคารหอพระไตรปิฎกนั้น เราส่งตัวอย่างมาให้ดู พร้อมเมลล์ฉบับนี้ และส่งรูปบางมุมของนิทรรศการชุดใหม่ที่จัดแสดงภายในอาคารมาให้ดูด้วย บรรยากาศของงานในวันนั้น (13 กุมภาพันธ์) ก็ดีนะ พี่เริ่มประมาณ 9 โมงเช้ามีท่านพระครูไพศาลคณารักษ์ เจ้าคณะอำเภอสามพราน เป็นประธานในงาน มีคนร่วมพิธีมากหน้าหลายตาทั้งหน่วยงานของรัฐ โรงเรียน พิพิธภัณฑ์ที่อยู่ในเครือข่ายชมรมเพื่อนพิพิธภัณฑ์ จนครบปฐม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนชนชาวมุขชนท่าพูดที่มาร่วมงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งงานก็ออกมาเรียบร้อยดีทุกอย่าง

สำหรับเสียงตอบรับจากชาวบ้านและคนที่มาดูเท่าที่ได้ยินนะ ส่วนใหญ่ก็บอกว่า “ดี” “สวยดี” “ดูใหม่” (แอบดีใจเมื่อได้ยิน) เราเองก็ลงไปสังเกตปฏิบัติการของคนที่มาดูพิพิธภัณฑ์ด้วยนะ ผลก็คือ มีคนดูเยอะมากจนเราแปลกใจก็อย่างงานประจำปีวัดท่าพูดปีก่อนๆ พิพิธภัณฑ์ก็เปิดให้ดูนะ แต่ก็ไม่ค่อยมีคนสนใจเท่าไร แต่งานในปีนี้ (13-15 กุมภาพันธ์) คนเข้าดูพิพิธภัณฑ์มาจริงๆ คุณลุงที่เป็นผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์บอกว่า

“เป็นเพราะพิพิธภัณฑ์มีการตกแต่งใหม่ จัดนิทรรศการใหม่ ติดไฟทาสีใหม่ ใครๆ ก็อยากเข้า พอเข้าไปแล้วเจอกับบอร์ดชุดใหม่ หนังสือตัวใหญ่ อ่านไม่มาก แล้วก็มึนๆ ประกอบด้วย ก็ยี่งหน้าดูเข้าไปใหญ่... เห็นมั้ย? มันต้องทำอย่างนี้...”

ก็ต้องบอกว่า ทฤษฎีเรื่องป้ายคำบรรยายของคุณลุงที่ว่า ตัวหนังสือต้องน้อย ต้องตัวใหญ่ และต้องมีสีสันทันนั้นถูกต้องมากๆ เห็นกับตาเลยว่า

ชาวบ้านเค้าตั้งอกตั้งใจอ่านบอร์ดที่ติดไว้จริงๆ ยิ่งกว่านั้นยังอ่านทุกบอร์ดด้วย ตอนที่เห็นหน้าต้องรีบหันไปบอกคุณลุงเลยว่า “เชื่อแล้วครับ” เราว่า ที่พิพิธภัณฑ์วัดไหล่หินน่าจะทดลองทฤษฎีนี้ดูบ้าง ดูซิว่าชาวไหล่หินจะตอบรับเหมือนกับชาวท่าพูดหรือไม่?

แต่ก็ใช่ว่า จะมีแต่คำชมนะ คำติก็มีด้วย อย่างเช่น “ทำไมโล่งจัง วัดดูหายไปไหน” “มีช่อง (วัตถุจัดแสดง) น้อยกว่าเดิมนะ อยากให้นำของมาจัดมากกว่า” “กราฟฟิก (ป้ายคำบรรยาย) ดูสมัยใหม่ไม่เหมาะกับอาคาร” หรือ “อาคารเก่าไม่ควรนำมาตัดแปลงแบบนี้ ควรปล่อยให้คงสภาพเป็นหอพระไตรปิฎกอย่างเดิม” ก็อย่างที่เคยพูดกัน คำชมพวกเรา (เรา + คุณลุงผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์) ก็รับเก็บไว้เป็นกำลังใจ ส่วนคำติเราก็ใส่ใจ (มาก) 😊 เพราะคำติเหล่านั้นเป็นเหมือนแรงผลักดันให้เราต้องพัฒนาต่อไป อย่างที่คุณลุงผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ที่บ้านวัดท่าพูดบอกไว้ “ท่านติมา ผมก็จะพยายามทำให้ดีขึ้นไปเรื่อยๆ เพราะไม่ได้คิดจะหยุดพิพิธภัณฑ์ไว้แค่นี้” เป็นไง คุณลุง (ของเรา) เจ๋งแค่ไหน 🙄 เป็นอีกหนึ่งเสียงสะท้อนการทำงานให้พวกเราได้เป็นอย่างดี

รู้สึกว้า เมลล์มันจะยาวมากแล้ว ไปก่อนดีกว่า สนุกกับการดูรูปนะจะ ...

กบอ้วน 🤪 (ผู้รักษาสัญญา: คิษย์พี่เบิร์ด)

การบริหารการตลาดฉบับพิพิธภัณฑ์¹

การจัดพิพิธภัณฑ์เสวนาเมื่อวันพุธที่ 19 มีนาคมที่ผ่านมา เป็นครั้งที่สอง ที่ผู้จัดเชิญวิทยากรสองท่านจากพิพิธภัณฑ์ภาครัฐและภาคเอกชนมาร่วมวงสนทนา เพื่อให้ผู้ฟังได้ศึกษาแนวทางการตลาดของพิพิธภัณฑ์ทั้งสองแบบ เพื่อนำไปปรับใช้กับหน่วยงานของตน

เดือนมกราคมที่ผ่านมา ผู้จัดได้ทดลองการสนทนาแบบมีวิทยากร 2 ท่านมาแล้ว ในหัวข้อ “การทำสื่อประชาสัมพันธ์ของพิพิธภัณฑ์” มีคุณชพร หัสติน นักวิชาการจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์เจ้าฟ้า และคุณรุจิรา ปุณณะบุตร ผู้อำนวยการฝ่ายประชาสัมพันธ์และการตลาด บริษัททรักลูก ดิสคัฟเวอรีเลิร์นนิ่ง จำกัด ผลที่ได้รับจากการสัมมนาในครั้งนั้น คือ ผู้เข้าร่วม ได้เห็นความแตกต่างในการทำงานของหน่วยงานทั้งสองแห่งอย่างชัดเจน คือ พิพิธภัณฑ์ภาครัฐมักขาดบุคลากรที่มีความรู้ตรงสายงาน คุณชพรต้องทำหน้าที่ นักประชาสัมพันธ์ควบคู่กับการเป็นนักวิชาการของพิพิธภัณฑ์ ในขณะที่ทาง บริษัททรักลูกซึ่งดูแลพิพิธภัณฑ์เด็ก กรุงเทพมหานคร มีบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านงานประชาสัมพันธ์โดยตรง ทำให้สามารถสร้างสรรคผลงานออกมา ได้ครอบคลุมกว่า

คราวนี้ผู้จัดจึงได้เชิญบุคลากรจากพิพิธภัณฑ์จากภาครัฐและภาคเอกชน มาเสวนาร่วมกันอีกครั้งในหัวข้อ “การบริหารการตลาดฉบับพิพิธภัณฑ์” โดยวิทยากรทั้งสองท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านการตลาดเป็นอย่างดี ก่อนที่จะเข้ามาทำงานในสายงานพิพิธภัณฑ์ แต่รูปแบบและแนวคิดของทั้งสองท่านจะแตกต่างกันออกไปตามนโยบายของหน่วยงาน

¹เนื้อหาจากการบรรยายโดย คุณสาคร ชนะไพฑูรย์ ผู้อำนวยการสำนักบริหาร องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ(อพวช.) และคุณธนาวัต กวีจักรกร ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายวางแผนพัฒนา ฝ่ายประชาสัมพันธ์และวิชาการ มูลนิธิจุมภฏ-พันธุ์ทิพย์ (พิพิธภัณฑ์วังสวนผักกาด) ภาพถ่าย อพวช. จาก <http://th.wikipedia.org/> , <http://www.nsm.or.th/>

คุณสาคร ชนะไพฑูรย์ จากองค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ หรือที่รู้จักกันในนาม อพวช. มีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน คือ นักเรียน แต่แยกย่อย ออกเป็นนักเรียนระดับชั้นต่างๆ เช่น ก่อนวัยเรียน ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และมหาวิทยาลัย อพวช.มีจุดแข็งที่โดดเด่น คือความเป็นพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับนักเรียนทุกระดับ จึงเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มียอด การเข้าชมสูงระดับต้นๆ ของประเทศ แต่จุดอ่อนที่เป็นอุปสรรคสำคัญ ของอพวช.คือ ที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์ที่อยู่ไกลและรถประจำทางเข้าไม่ถึง ทางหน่วยงานจึงแก้ปัญหาด้วยการจัดหารถโดยสารรับ-ส่งระหว่างพิพิธภัณฑ์ และถนนใหญ่เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มผู้ชมที่ไม่ได้มากับทางโรงเรียน หรือผู้ปกครองที่พาบุตรหลานมาในช่วงวันหยุด

อพวช.ได้พยายามขยายฐานลูกค้าออกไปโดยไม่เพียงแค่นำบริการให้บริการลูกค้าที่เคยมาแล้วกลับมาชมอีก แต่ยังมีกลุ่มลูกค้าใหม่ๆ เพิ่มขึ้น เช่น การทำคาราวานวิทยาศาสตร์ การจัดแสดงนิทรรศการใหม่ๆ การทำค่าย วิทยาศาสตร์ช่วงปิดเทอม สิ่งที่บุคลากรของอพวช.มองไม่ได้จำกัดอยู่ที่หลัก 4 Ps (product, price, place and promotion) ที่เป็นพื้นฐานของการตลาดทั่วไป เท่านั้น แต่ยังมองในทางกลับกันด้วยว่า ผู้มาใช้บริการมีความคาดหวังอะไรและ

หน่วยงานสามารถสนองความต้องการของพวกเขาได้อย่างสมบูรณ์หรือไม่ เพราะพิพิธภัณฑ์ไม่ใช่สินค้าที่จับต้องได้หรือผู้มาเยี่ยมชมสามารถเอากลับบ้านได้ ดังนั้น สิ่งเดียวที่ผู้มาเยี่ยมชมเข้ามาใช้ คือ การบริการ และสิ่งที่จะทำให้ผู้มาเยี่ยมชมกลับมาอีกหรือบอกต่อกันแบบปากต่อปาก คือ ความประทับใจ

นอกจากนี้ ยังอาจกล่าวได้ว่า อพวช.เป็นพิพิธภัณฑ์แห่งแรกๆ ในประเทศไทย ที่ริเริ่มการขยายารสารของพิพิธภัณฑ์ในขณะที่พิพิธภัณฑ์ทั่วไป เน้นการแจกเอกสารฟรี เอกสารของอพวช.ได้รับการต้อนรับอย่างดีและมีจำนวน

สมาชิกที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆในแต่ละปี เนื่องจากเป็นวารสารที่มีเนื้อหาสาระอันเป็นประโยชน์และรูปเล่มมีสีสันสวยงาม

ในส่วนของพิพิธภัณฑ์วังสวนผักกาดนั้น คุณธนาวดี กวีจารุกร ได้บอกเล่าประสบการณ์ให้ผู้เข้าร่วมฟังว่า วังสวนผักกาดถูกมองว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมสำหรับชาวต่างชาติมากกว่าคนไทย เนื่องจากสถานที่แห่งนี้ เคยได้รับเกียรติต้อนรับแขกเมืองและพระราชอาคันตุกะสำคัญหลายท่าน มาเป็นเวลายาวนานตั้งอดีตจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นวังเจ้านายสมัยก่อน จึงไม่แปลกเลยในหมู่ผู้มาเยี่ยมชมชาวไทย ทางบุคลากรต้องการลดช่องว่าง

ระหว่างหน่วยงานและขยายฐานผู้ชมชาวไทยจึงพยายามใช้กลยุทธ์ทางการตลาดและประชาสัมพันธ์หลายอย่าง เพื่อส่งเสริมให้คนไทยมาเข้าชม พิพิธภัณฑ์วังสวนผักกาดมากขึ้น เช่น การปรับปรุงพื้นที่ส่วนหน้าให้มีความโอ่โง่งโล่งสบาย การปรับภูมิทัศน์ภายในวังให้มีความร่มรื่น การทำบัตรสมาชิกเพื่อให้มาเที่ยวได้ตลอดปี หรือแม้แต่แผ่นพับประชาสัมพันธ์ก็ปรับเปลี่ยนให้มีสีสันมากขึ้นด้วย

สิ่งหนึ่งที่ทั้งอพวช.และพิพิธภัณฑ์วังสวนผักกาดให้ความสำคัญเหมือนกัน คือ การหาหน่วยงานที่เป็นพันธมิตร หรือการร่วมมือกับสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่ละแวกใกล้เคียงกัน เช่น การทำโปรโมชั่นร่วมกันระหว่าง พิพิธภัณฑ์วังสวนผักกาดและร้านคิงพาวเวอร์ สาขาซอยรางน้ำ หรือ การทำแผนที่แสดงเส้นทางท่องเที่ยวของ อพวช.กับสวนสนุกดิสมิเวิลด์ เป็นต้น

ในโลกของความ เป็นจริง บุคลากรที่ดำรง ตำแหน่งเจ้าหน้าที่การตลาด ของพิพิธภัณฑ์อาจไม่ได้มีความรู้ สายตรงมาเหมือน คุณศากรและคุณธนาวดี อีกทั้งงบประมาณของหน่วยงานก็อาจไม่ได้มากเท่ากับ อพวช. และพิพิธภัณฑ์วังสวน ผักกาด แต่สิ่งหนึ่งที่ทุก พิพิธภัณฑ์ควรตระหนักคือ การหันมาเอาใจใส่ ความ ต้องการของผู้มาใช้บริการให้ มากขึ้นกว่าเดิม และการเปลี่ยน ทรศนะ จาก การ มอง หน่วยงานอื่นจากคู่แข่งให้เป็น กลุ่มพันธมิตร เพื่อสร้าง เครือข่ายการท่องเที่ยวที่ เชื่อมแข็งต่อไป

ในหลายปีที่ผ่านมา ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ตระเวนไปตามพืชรักกันท้องถิ่น เพื่อทำความรู้จักและแวะเวียนไปทักทายเป็นครั้งคราวตามกำลังที่เรามี นอกจากนี้เรายังได้จัดประชุมให้กับกลุ่มพืชรักกันที่สนใจเข้ามารู้จักเพื่อนๆ อย่างใกล้ชิด ที่นครปฐม ลำปาง มหาสารคาม ระยอง นครศรีธรรมราช และกระบี่ แม้เราได้พยายามสร้างเวทีให้พืชรักกันในแต่ละภูมิภาคได้มีโอกาสพบกัน แต่วงสนทนาของชาวพืชรักกันก็ยังคงจำกัดเฉพาะพืชรักกันเพื่อนบ้านที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นใกล้เคียงกันเท่านั้น ทั้งๆ ที่มีพืชรักกันท้องถิ่นกระจายอยู่ทั่วประเทศ ฉะนั้นความเป็นเพื่อนพืชรักกันท้องถิ่นจึงน่าจะขยายวงครอบคลุมไปถึงท้องถิ่นไกลบ้านที่ต่างก็มีพืชรักกันท้องถิ่นตั้งอยู่ และมีผู้ดูแลมรดกวัฒนธรรมเหล่านี้อยู่ หากทำได้เช่นนี้เราจึงพอจะเรียกเพื่อนบ้านพืชรักกันทั่วๆ เครื่องข่ายพืชรักกัน หรือชุมชนพืชรักกัน

เวทีเครือข่ายหรือชุมชนพืชรักกันท้องถิ่น จะมีขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ในเดือนพฤศจิกายนนี้ ผู้ดูแลพืชรักกันจากทั่วสารทิศจะได้พบปะกันในงาน **เทศกาลพืชรักกันท้องถิ่น ระหว่างวันที่ 3 - 5 พฤศจิกายน 2551** “เทศกาล” คือวาระที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว ในเวลาสามวัน กิจกรรม หลากหลาย ทั้งการเสวนาเกี่ยวกับวิถีการหาและรวบรวมความรู้ในท้องถิ่น เพื่อมาใช้เป็นข้อมูลในพืชรักกัน การสร้างกิจกรรมสำหรับเยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในงานพืชรักกัน การดูแลข้าวของในพืชรักกันขนาดเล็ก บทบาทของงานบริหารส่วนท้องถิ่นกับวัฒนธรรม นอกจากโอกาสของการพบปะกันระหว่างชาวพืชรักกันแล้ว เทศกาลยังเป็น “ประตู” เปิดให้ผู้สนใจพืชรักกัน เด็กๆ และเยาวชนได้เข้ามาเรียนรู้เรื่องราวของวัฒนธรรมในถิ่นที่ต่าง ๆ

วงเสวนายังมีเรื่องเล่าเบาๆ เกี่ยวกับชีวิตในแต่ละถิ่นที่ คนพืชรักกันจะมาเผยให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างของวัฒนธรรม เช่น ความเป็นอยู่เกี่ยวกับข้าวและวัฒนธรรมข้าว แม้ข้าวจะเป็นพืชเศรษฐกิจของไทยที่หล่อเลี้ยงคนบนแผ่นดินนี้ แต่เรื่องราวเกี่ยวกับการปลูกข้าว เมล็ดข้าว หรือแม้แต่การกินข้าว ก็สะท้อนความหลากหลายของคนกับข้าวได้อย่างน่าสนใจ

ภาพโดย Boonme Thanomsooksun

หรือหากสนใจงานรื่นเริง วงสนทนาหนึ่งจะกล่าวถึงหนังใหญ่และหนังตะลุง “มหรสพหนัง” โดยทั่วไปแล้ว เวลาที่เราเป็น “คนดู” เรามีโอกาสเพียงดูภาพเงาที่เคลื่อนไหวและฟังเสียงพากย์และเสียงดนตรีจากการบรรเลงจากหน้าจอ แต่บนเวทีนี้ เรื่องราวจะดำเนินจากหลังจอ ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับหนัง ชีวิตของนายหนังตะลุงและตัวหนังผูกพันกันอย่างไร ทำไมเด็ก ๆ บางกลุ่มยังให้ความสนใจกับการแสดงพื้นถิ่น เช่น หนังใหญ่ และสีบอด การแสดงจากรุ่นสู่รุ่น ท่านที่สนใจสามารถหาคำตอบในการร่วมวงเสวนานี้

ในงานนี้ เราได้เชิญนักวิชาการและคนพิพิธภัณฑ์จากประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งใกล้และไกลมาร่วมแบ่งปันประสบการณ์ทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พิพิธภัณฑ์ที่อาศัยความร่วมมือจากชุมชน พวกเขาสร้างพิพิธภัณฑ์หรือโครงการ ทางวัฒนธรรมขึ้นมาอย่างไร รูปแบบของกิจกรรมเช่นใดที่จะสร้างให้คนในท้องถิ่นหันมาให้ความสนใจกับพิพิธภัณฑ์ และเมื่อพิพิธภัณฑ์เปิดดำเนินการ พวกเขาเผชิญปัญหาบ้างหรือไม่ และตั้งรับกับสถานการณ์ไปเช่นใด ผู้ที่สนใจกับ ประเด็นดังกล่าวนี้ก็น่าที่จะแวะเวียนเข้ามาฟังด้วยเช่นกัน

แม้ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรปรารถนาจะเชิญพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ทั่วประเทศ ซึ่งมีอยู่หลายร้อยแห่ง เข้ามารวมตัวกันและจัดแสดงซุ้มในเทศกาล แต่ด้วยข้อจำกัดของพื้นที่ เราจัดซุ้มสำหรับตัวแทนพิพิธภัณฑ์ได้เพียง 80 แห่ง และในโอกาสต่อไป ศูนย์ฯ จะได้หมุนเวียนเชิญพิพิธภัณฑ์แห่งอื่นๆ เข้ามาร่วม ออกซุ้มในงานเทศกาล สำหรับในปีนี้ ผู้ที่เข้าร่วมงานจะได้ทำความรู้จักกับ พิพิธภัณฑ์ในพื้นที่ต่างๆ ของศูนย์ฯ ใน 4 ส่วนด้วยกัน ได้แก่

- ชั้นที่ 1 มีพื้นที่จัดแสดงนิทรรศการจำนวน 36 ซุ้ม ในกลุ่มเรื่อง “ของในชีวิต”
- ชั้นที่ 2 มีพื้นที่จัดแสดงนิทรรศการจำนวน 12 ซุ้ม ในกลุ่มเรื่อง “คนกับความรื่นรมย์”
- ชั้นที่ 3 มีพื้นที่จัดแสดงนิทรรศการจำนวน 12 ซุ้ม ในกลุ่มเรื่อง “คนกับความหลากหลาย”
- ชั้นที่ 4 มีพื้นที่จัดแสดงนิทรรศการจำนวน 20 ซุ้ม ในกลุ่มเรื่อง “ของในความทรงจำ”

ผู้ที่สนใจสามารถดูข้อมูลเพิ่มเติมได้จาก www3.sac.or.th/lmf2008 หรือสอบถามที่ศูนย์ฯ โทร 0-2880-9429 ต่อ 3303 แล้วพบกันวันที่ 3 - 5 พฤศจิกายนนี้ ณ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ตลิ่งชัน เพื่อเข้ามา “เรียนรู้และแลกเปลี่ยน” ความเป็นไปในโลกพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

แสตมป์ พื้นที่เล็กา ก็มีความหมาย

ทุกครั้งที่เราต้องส่งจดหมายหรือไปรษณีย์ถึงใคร สิ่งที่เราลืมไม่ได้เลยก็คือการติดแสตมป์เพราะถือเป็นสิ่งแทนเงินที่เราได้จ่ายให้ไปรษณีย์นำสารจากเราไปส่งยังจุดหมาย แสตมป์หรือตราไปรษณียากรยังถือเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสาร แม้ในยุคปัจจุบันการสื่อสารอาจจะพึ่งพาไปรษณีย์ไม่มากนักเหมือนเดิมก็ตาม

การใช้ประโยชน์ของแสตมป์ นอกจากหน้าที่หลักที่เราใช้ติดลงบนสารหรือสิ่งของที่ เราจะส่งแล้ว ด้วยสีสันและรูปภาพเล็กๆ ที่สวยงาม ทำให้มีผู้คนหลงใหลและเก็บสะสมกลายเป็นของที่มีมูลค่าแม้จะผ่านการใช้งานแล้ว

พิพิธภัณฑ์ตราไปรษณียากรสามเสนใน อยู่ที่ชั้นสองของอาคารปฏิบัติการไปรษณีย์สามเสนใน หลังที่ทำการไปรษณีย์สามเสนใน ที่นี้รวบรวมประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการไปรษณีย์ไทยและแสตมป์ยุคเริ่มแรก ตั้งแต่การก่อกำเนิดแสตมป์ดวงแรกของโลกที่ประเทศอังกฤษ และการนำเข้ามาใช้ในประเทศไทย ใครอยากรู้ว่าแสตมป์ดวงแรกที่ประเทศไทยใช้ในสมัยรัชกาลที่ 4 หน้าตาเป็นอย่างไร ก็สามารถดูอย่างภาพและหาความรู้ทางประวัติศาสตร์ได้

ภายในพิพิธภัณฑ์จัดแสดงดวงตราไปรษณียากรตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2426 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีถึงกว่า 800 ชุด ถ้าใครหลงใหลแสตมป์และอยากที่จะเห็นทุกดวงก็ดูกันได้อย่างใกล้ชิด แสตมป์ถูกจัดเก็บอยู่ในตู้กระจกแบบพิเศษทำคล้ายหน้าต่างหลายๆ บานซ้อนกันอยู่ และเรียงลำดับตามปีพุทธศักราช ใครอยากดูป็นไหนชุดไหน ก็กดไปที่หน้าต่างแล้วดึงออกมา วิธีนี้สามารถดูได้ที่หน้าต่าง เจ้าหน้าที่ที่ฝากบอกมาว่ามีคนใช้ไม่เป็นที่ให้ดูเสียหลายไปหลายตู้แล้ว และทำให้เสียโอกาสของผู้ที่อยากจะมาชมคนอื่น ๆ ด้วย

ในตู้แสดงแสตมป์เหล่านี้ไม่ได้มีเพียงแสตมป์ไทยเท่านั้น แต่ยังรวบรวมแสตมป์จากทั่วโลกกว่า 200 ประเทศที่เข้าร่วมสหภาพสากลไปรษณีย์ (The Symbol of Universal Union) ประเทศที่เข้าร่วมสหภาพนี้จะจัดส่งแสตมป์ชุดใหม่ ๆ จากประเทศตัวเองมาแลกเปลี่ยนกันทุกปี แต่ละประเทศจะมีรูปแบบและสีสันของแสตมป์แตกต่างกันไป อย่างที่บอกไว้ในข้างต้นว่านอกจากแสตมป์จะทำหน้าที่หลักเป็นสิ่งแทนค่าเงินในการขนส่งแล้ว แสตมป์จากประเทศต่างๆ ยังทำหน้าที่เป็นตัวแทนวัฒนธรรมประเพณี และประวัติศาสตร์ของแต่ละประเทศโดยเล่าผ่านพื้นที่เล็กๆ เหล่านี้อีกด้วย

นอกจากแสตมป์แล้ว จะเห็นว่าสภาพวาดที่ติดอยู่รอบๆ ห้องจัดแสดงนั้นคือภาพต้นแบบในการผลิตแสตมป์หลายชุด เช่น ชุดวันเด็ก ชุดดอกไม้ที่ออกใหม่ทุกปี แสตมป์ในวโรกาสพิเศษต่างๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ และพระบรมวงศานุวงศ์องค์ต่างๆ ภาพเหล่านี้เราสามารถดูเส้นสีและรายละเอียดของภาพใหญ่ก่อนที่จะกลายเป็นภาพเล็กๆ ที่พิมพ์ลงไปในแสตมป์ เห็นแล้วต้องทึ่งกับความละเอียดลออของจิตรกรผู้วาดภาพเหล่านี้จริงๆ

สิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างก็คือ หุ่นที่ใส่เสื้อผ้าของบุรุษไปรษณีย์ในยุคต่างๆ ตั้งแต่ยุคโบราณสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ยังใส่โจงกระเบน จนยุคต่อๆ มาที่เริ่มใส่กางเกง แบบตะวันตกแล้ว หุ่นเหล่านี้ตั้งอยู่ตามมุมห้องต่างๆ เดินเพลินๆ เงยขึ้นมาเจอก็ตกใจได้เหมือนกัน

นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือเครื่องมือของไปรษณีย์แบบโบราณ ตุไปรษณีย์ที่สมัยก่อนเรียกว่าตู้ทั้งหนังสือ เครื่องชั่งน้ำหนักพัสดุโบราณ เมื่อได้มาเห็นเครื่องมือเครื่องมือเก่าๆ เหล่านี้แล้ว ทำให้นึกถึงยุคที่ผู้คนยังต้องส่งจดหมายเขียนข้อความหากันอยู่ และฝากความหวังไว้กับไปรษณีย์ว่าจะช่วยนำสารเหล่านั้นไปหาผู้รับอย่างปลอดภัย ยุคที่การสื่อสารยังไม่เจริญเท่านี้ รู้สึกขอบคุณคุณบุรุษไปรษณีย์ทุกท่านที่ทำหน้าที่กันอย่างขยันขันแข็ง

นอกจากส่วนจัดแสดงต่างๆ ที่พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ยังมีห้องสมุดที่ให้ความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับแสตมป์ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศมากมาย นักสะสมแสตมป์ที่ต้องการรวบรวมความรู้สามารถมาเริ่มต้นได้ที่นี้ ตู้โชว์ต่างๆ ในห้องนี้น่าสนใจมาก เพราะจัดแสดงแสตมป์ชุดที่หายากและมีค่าหลายชุดอย่างเช่น แสตมป์ชุดเบญจภาคี รวมพระเครื่องตั้งๆ ไว้มากมาย เจ้าหน้าที่เล่าถึงความหลังว่ากว่าจะพิมพ์แสตมป์ชุดนี้ได้ต้องบวงสรวงก่อนหลายรอบ เพราะแท่นพิมพ์พิมพ์ไม่สามารถพิมพ์ได้

เพลิดเพลินกับการชมแสตมป์แล้ว ก็สามารถซื้อหาแสตมป์ได้ที่ด้านหน้าพิพิธภัณฑ์ มีทั้งชุดเก่าและชุดใหม่ให้เลือก ระหว่างซื้อเจ้าหน้าที่ได้บอกให้เราารู้ถึงวิวัฒนาการของการพิมพ์แสตมป์แบบใหม่ๆ ทั้งแสตมป์วงกลม แสตมป์สามเหลี่ยม แสตมป์มีกลิ่นหอม หรือแสตมป์ชุดป่าหินงาม ที่เอาเนื้อหินจริงๆ มาพิมพ์ลงไปด้วย เมื่อสัมผัสดูจะรู้ได้ถึงความรู้สึก ไม่น่าเชื่อว่าจะกระดาษแผ่นเล็กๆ เหล่านี้จะมีเทคนิคต่างๆ ทำให้แตกต่างกันในรายละเอียดได้ละเอียดขนาดนี้

สำหรับคนที่หลงใหลแสตมป์แต่ไม่มีเวลาไปซื้อหา พี่ๆ เจ้าหน้าที่บอกว่าสามารถสมัครเป็นสมาชิกเงินฝากเพื่อสะสม และสมัครสมาชิกวารสารตราไปรษณียากรได้ จ่ายเงินเป็นรายปีไว้ เมื่อมีแสตมป์ชุดใหม่ๆ ออกมา ก็จะจัดส่งไปให้ถึงบ้านหรือสามารถสั่งจองแสตมป์ชุดพิเศษได้ก่อนใครๆ อีกด้วย

สิ่งที่พลาดไม่ได้อีกจุดที่ด้านหน้าของพิพิธภัณฑ์ฯ ก็คือ นิทรรศการหมุนเวียนที่จะเปลี่ยนเรื่องราวไปตามวันสำคัญต่างๆ และมีแสตมป์ชุดพิเศษ

สำหรับโอกาสนั้นๆ มาแสดงด้วย หรือถ้าใครอยากมีรูปตัวเองอยู่ในแสตมป์ก็มาถ่ายรูปได้ที่แสตมป์จำลองขนาดใหญ่เจาะช่องให้ถ่ายรูปเล่นได้อย่างสนุกสนาน

วัตถุชิ้นสำคัญในพิพิธภัณฑ์ฯ นอกจากจะมีแสตมป์ต่างๆ แล้ว ด้านหน้าจะมีตู้ไปรษณีย์เก่าแก่กว่า 125 ปี ศิลปะสมัยวิคตอเรียนที่รัฐบาลเยอรมันมอบให้กรมไปรษณีย์ในโอกาสเปิดกิจการไปรษณีย์เมื่อปี 2426 สมัยรัชกาลที่ 5 แม้อายุจะมากแต่ก็ดูแข็งแรง และด้านนอกอาคารก็มีตู้ไปรษณีย์ยุคต่างๆ ที่เป็นของจริง มาจัดแสดงไว้เช่นกัน

พิพิธภัณฑ์แห่งนี้จะคึกคักมากเป็นพิเศษในวันเสาร์ - อาทิตย์ เนื่องจากเป็นวันตลาดนัดคนรักแสตมป์ ผู้คนมากมายจะมารวมตัวกันที่ชั้น 1 ของอาคารไปรษณีย์สามเสนใน ตั้งแต่เวลา 09.00 น. - 17.00 น. เพื่อซื้อขายแลกเปลี่ยน หรือนำคอลเล็กชั่นแสตมป์ของตนมาโชว์ ทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย นักสะสมแสตมป์หน้าเก่าหน้าใหม่จะมาชุมนุมกันที่นี่ สร้างมูลค่าให้กระดาษใช้แล้วขึ้นเล็กๆ ให้มีมูลค่ามากยิ่งขึ้น ย้ำอีกครั้งว่าแสตมป์แม้จะเป็นเพียงพื้นที่เล็กๆ บนซองจดหมาย แต่ก็มีความหมายมากมายเหลือเกิน

พิพิธภัณฑ์ตราไปรษณียากร ทั่วประเทศมีอยู่ 8 แห่ง ในกรุงเทพฯ ก็มีที่ไปรษณีย์สามเสนในแห่งนี้ และในภูมิภาคต่างๆ คือ นครราชสีมา ขอนแก่น เชียงใหม่ นครสวรรค์ ภูเก็ต หาดใหญ่ และอุบลราชธานี พิพิธภัณฑ์ตราไปรษณียากรที่อื่นๆ จะเป็นอย่างไรไม่รู้เพราะยังไม่เคยไป แต่สำหรับที่พิพิธภัณฑ์ตราไปรษณียากรสามเสนใน กล่าวได้เลยว่าถ้าเข้าไปชมจะทำให้เรารู้ว่าอาณาจักรของแสตมป์เป็นพื้นที่เล็กๆ ที่ยิ่งใหญ่เพียงใด

**พิพิธภัณฑ์ตราไปรษณียากรสามเสนใน
ชั้น 2 อาคารปฏิบัติการไปรษณีย์สามเสนใน
หลังที่ทำการไปรษณีย์สามเสนใน ถ.พหลโยธิน**

โทรศัพท์: 0-2271-2439, 0-2831-3722

Website: www.thailandpost.co.th/museum

เปิดบริการวันพุธ - อาทิตย์ เวลา 08.30 - 16.30 น.

ปิดวันจันทร์- อังคารและวันหยุดนักขัตฤกษ์

เล่นเสียงเงา

ต้นเรื่อง

หนังไทย

หนังใหญ่วัดชนอน

เรื่องแรกเล่น

นางสาวสุวรรณ

รามเกียรติ์ ตอนหนุมานถวายแหวน

ผู้สร้าง

นายเสนรี แมกเร

พระครูศรีธาสุนทร (หลวงปู่กล่อม)

เริ่มออกโรง

พ.ศ.2466 (รัชกาลที่ 6)

รัชกาลที่ 5

เรื่องย่อ

วันหนึ่งนายกล่าหาญแฉวเรือออกจากคลองบางหลวง เขาเห็นสตรีผู้หนึ่งตกน้ำจึงกระโดดลงไปช่วย สตรีผู้นี้มีนามว่านางสาวสุวรรณ นับแต่เห็นหน้าเขาก็หลงรักเธอ แต่เขามีคู่แข่งคนสำคัญคือนายกรองแก้ว

หนุมานเข้ามาช่วยนางสีดาขณะถูกทศกัณฐ์จับขัง และนำพระอัมรรงค์และสไบถวายนางสีดา พร้อมทูลว่าจะพากลับไปหาพระราม แต่นางเห็นว่าไม่เหมาะสม จึงให้หนุมานไปทูลพระรามให้กรีธาทัพมาปราบทศกัณฐ์

สภาพปัจจุบัน

ตัวฟิล์มสูญหาย

ตัวหนังเก่าหลงเหลือ 313 ตัว

พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่วัดชนอน

วัดชนอน ต.สร้อยฟ้า อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เปิดทุกวัน

ทุกวันเสาร์ เวลา 10.00 น. มีการแสดงหนังใหญ่ให้ชมฟรี

โทร 0-3223-3386, 08-1753-1230

ชมเรื่องราวและประวัติหนังไทยได้ที่
พิพิธภัณฑ์ภาพยนตร์ไทย
สถาบันศิลปกรรม กรมศิลปากร 93 หมู่ 3
ถ.พุทธมณฑลสาย 5 ต.ศาลายา
อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม
เปิดเฉพาะวันเสาร์ เวลา 13.00 - 17.00 น.
โทร 0-2482-1087

นิทรรศการนี้ของใคร?¹

อะไรทำให้พิพิธภัณฑ์เป็นเลิศ? คำถามนี้อาจทำให้ใครหลายคนนึกถึงพิพิธภัณฑ์ไอโกล์นำเสนอด้วยสื่อมัลติมีเดียมากมายที่เคยไปชมมา ในทัศนะของ **สตีเฟ่น กรีนเบิร์ก** ผู้อำนวยการและผู้ก่อตั้ง Metaphor บริษัทออกแบบนิทรรศการชื่อดังจากอังกฤษ ได้แสดงความคิดเห็นว่า พิพิธภัณฑ์ที่เป็นเลิศนั้นไม่จำเป็นต้องใหญ่โต หากแต่เป็นพิพิธภัณฑ์ที่สามารถแบ่งปันหรือสร้างประสบการณ์เสมือนจริงให้แก่ผู้ชม (Virtual Experience) ทั้งนี้ นักออกแบบนิทรรศการจำเป็นต้องรู้จักมองหาแหล่งข้อมูลรอบตัวที่หลากหลาย เช่น เสียงประกอบ ภาพยนตร์ ละคร เกมส์คอมพิวเตอร์ และหยิบจับนำมาผสมผสานมุมมองใหม่ๆ ให้เกิดความน่าสนใจ ดึงดูดให้ผู้ชมเกิดสัมผัสรู้สึกต่อพื้นที่จัดแสดง (Spirit of space) หรือมีประสบการณ์เต็มตัวร่วมกับนิทรรศการ (immersive) ซึ่งการอ่านคำบรรยายบนบอร์ดนิทรรศการ หรือการมองดูมองเห็นชิ้นวัตถุจัดแสดงเพียงอย่างเดียวไม่สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้

ผลงานของบริษัท Metaphor เป็นประสบการณ์การทำงานของผู้บรรยายที่ได้แสดงตัวอย่าง การออกแบบนิทรรศการหลายชิ้นด้วยการนำรูปแบบของการละคร (Theatrical) เข้ามาใช้สร้างจุดเด่นให้อารมณ์ความรู้สึก ความมีชีวิตชีวา ตัวอย่างเช่น งานโครงการ Kew Palace มีการสร้างฉากละครย้อนอดีตฉายทับไปบนผนังห้องพระราชวังเพื่อจำลองเหตุการณ์ทาง

¹สรุปสาระจากการสัมมนาการออกแบบนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์(WHOSE EXHIBITIONS ARE THEY ANYWAY?) วิทยากร สตีเฟ่น กรีนเบิร์ก และปีเตอร์ เมอเซอร์ จัดโดย TCDC

Project: Hardwick Park

การสร้างฉากจำลองบรรยากาศการดื่มชาในสวนวัฒนธรรมนิยมสมัยวิกตอเรีย ซึ่งผู้ชมส่วนใหญ่ในยุคปัจจุบันยังคงชื่นชอบและจดจำได้จากฉากในวรรณกรรมอันโด่งดังของเจน ออสเตนที่ปรากฏในละครโทรทัศน์

ประวัติศาสตร์ให้เกิดซ้ำขึ้น อีกราวกับว่าผู้ชมได้มีส่วนร่วมอยู่ในสถานการณ์นั้นๆ เขาค้นพบว่าความเป็นละครนอกจากกระตุ้นความสนใจให้เกิดการรับรู้ต้นตัวของผู้ชมแล้ว สื่อชนิดนี้ยังสร้างภาพลักษณ์ให้เกิดความรู้สึกร่วมใจจดจำได้มากกว่าสื่อชนิดอื่น

ปีเตอร์ เมอเซอร์ กรรมการผู้จัดการและผู้ก่อตั้ง Newangle บริษัทผู้เชี่ยวชาญการผลิตงานด้านสื่ออินเตอร์แอคทีฟและสื่อสตอรี่สำหรับพิพิธภัณฑ์จากอังกฤษ ได้แสดงความคิดเห็นว่า ผู้คนที่มาเยือนพิพิธภัณฑ์เป็นกลุ่มคนที่แตกต่างกันซึ่งมีความคาดหวังว่าจะมาเรียนรู้อะไรบางอย่างจากพิพิธภัณฑ์ (Social Experience) ฉะนั้นการเลือกใช้สื่อในงานพิพิธภัณฑ์จึงมีความสำคัญมากและควรมีหลากหลายประเภท โดยทั่วไปเป็นที่ยอมรับกันว่า การใช้สื่อประเภทโทรทัศน์เป็นรูปแบบการสื่อสารธรรมดาที่มีพลังดึงดูด

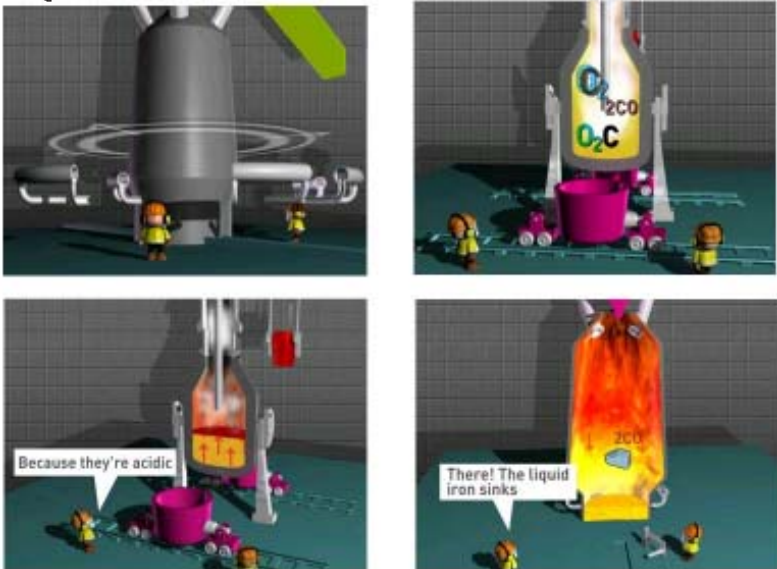
Project: Immunity Maze
Thinktank Discovery Centre, Birmingham

Project: Thinktank Discovery Centre, Birmingham

เกมส้อมัลติมีเดียที่สร้างสรรค์ความรู้ให้สนุกสนานเกี่ยวกับความรู้เรื่องเชื้อไวรัสและวิธีการป้องกันรักษา

ความสนใจให้เกิดการรับรู้ได้ดีเหมาะสำหรับผู้ชมกลุ่มใหญ่ แต่หากเนื้อหาสาระที่ต้องการสื่อความหมายมีความซับซ้อนหรือมีขั้นตอนกระบวนการที่เข้าใจยาก การเลือกใช้สื่อประเภทมัลติมีเดียโต้ตอบ (Interactive Media) เช่น เกมส์หรือการ์ตูนเคลื่อนไหว (Animation) จะสามารถสร้างการรับรู้ที่สร้างสรรค์และสนุกสนาน ด้วยการพัฒนาโปรแกรมสร้างบทสนทนา มีคำถามกระตุ้นให้ผู้ชมคิดตามและกระหายอยากรู้คำตอบซึ่งเป็นการให้ความรู้ทางอ้อมแต่มีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ทั้งนั้น วิทยากรทั้งสองย้ำเสมอว่าพิพิธภัณฑ์แห่งใดก็ตามไม่ว่าเล็กหรือใหญ่จะสามารถเป็นเลิศได้นั้นจำเป็นต้องรู้จักตัวตนที่แท้จริงของพิพิธภัณฑ์เสียก่อนว่าอยากจะทำเสนอหรือเล่าเรื่องอะไร (Own Voice) จึงจะสามารถเลือกวิธีการนำเสนอที่สร้างสรรค์และเหมาะสมได้ โดยไม่จำเป็นต้องนำเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในพิพิธภัณฑ์

Project : Transformations
National Waterfront Museum Swansea

Project: National Waterfront Museum Swansea

การสร้างการ์ตูนเคลื่อนไหว (Animation) เพื่ออธิบายความรู้ที่ซับซ้อนเกี่ยวกับกระบวนการหลอมละลายโลหะ

จุดสารเพื่อชุมชนพิพิธภัณฑ์

1 ทศวรรษ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจันเสน

ค้นหาคำตอบ เหตุใดพิพิธภัณฑ์จันเสนจึงยังมีชีวิต?

ในโอกาสครบรอบ 100 ปี วัดจันเสน อ.ตาดลี จ.นครสวรรค์ ได้จัดงานฉลองขึ้น ระหว่างวันที่ 19-21 เมษายน 2551 ที่ผ่านมา กิจกรรมสำคัญในงานคือการเสวนา ซึ่งวัดจันเสนร่วมกับมูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์ ร่วมกันจัดขึ้นภายใต้ชื่อ **การเรียนรู้และประสบการณ์ 1 ทศวรรษ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจันเสน** ในวันอาทิตย์ที่ 20 เมษายน เพื่อเปิดพื้นที่ในการพูดคุยแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นในประเด็นเรื่องพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในโอกาสที่พิพิธภัณฑ์ดำเนินงานมาครบรอบเป็นปีที่ 10

การเสวนาเริ่มต้นขึ้นด้วยการกล่าวปาฐกถาภายใต้หัวข้อ “ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นไทยในรอบทศวรรษ” โดยคุณหญิงไขศรี ศรีอรุณ อธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ท่านได้นำเสนอแนวคิดเรื่องการสร้างพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นว่า พิพิธภัณฑ์ของแต่ละท้องถิ่นนั้นฉายภาพและแสดงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

ได้อย่างแท้จริง การสร้างพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน นอกจากนี้ยังเล็งถึงประสบการณ์ชีวิตที่เข้าไปทำงานในแวดวงพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ได้เห็นการเติบโตของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในบ้านเรา ตลอดจนการชบเซาของพิพิธภัณฑ์ในบางพื้นที่ โดยเสนอว่าสิ่งที่ทำให้พิพิธภัณฑ์जनเสน มีชีวิตอยู่ได้ มีความต่อเนื่องในการทำงาน ประกอบด้วยสามปัจจัยหลัก คือ บทบาทของวัด บทบาทขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และบทบาทของชุมชนजनเสน

การเสวนารายการต่อมาคือเรื่อง **ประสบการณ์จากท้องถิ่น 1 ทศวรรษ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นजनเสน** ผู้ร่วมเสวนาได้นำเสนอประเด็นที่แตกต่างหลากหลายตามแต่ประสบการณ์และวิถีทัศน์ของแต่ละบุคคล เริ่มต้นด้วยท่านพระครูวิจิตรธรรมขันธ เจ้าอาวาสวัดजनเสน พูดถึงการสร้างพื้นที่ของวัดให้เปลี่ยนจากพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เชิงพิธีกรรมแต่เพียงอย่างเดียว เป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรม สร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน โดยใช้พิพิธภัณฑ์เป็นตัวเชื่อม

อ.รุจิรา เขาว์ธรรม จากโรงเรียนजनเสนเอ็งสุวรรณอนุสรณ์ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์ กล่าวถึงบทบาทของพิพิธภัณฑ์जनเสนว่า ทำให้ชุมชนแห่งนี้ฟื้นตัวอีกครั้งหลังจากชบเซาไปช่วงหนึ่ง พิพิธภัณฑ์ทำให้เกิดการรวมกลุ่มในชุมชนอย่างน้อย 2 กลุ่ม คือ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น กลุ่มสตรีทอผ้า และการรวมกลุ่มทางสังคม นอกจากนี้พิพิธภัณฑ์ยังทำให้เกิดการสืบสานศิลปวัฒนธรรมของजनเสน

ดร.สุภาวรรณ วงศ์คำจันทร์ ในฐานะคนนอกพื้นที่जनเสนเพียงคนเดียวบนเวที มองว่าพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นजनเสนประสบความสำเร็จอย่างมาก ถือเป็นต้นแบบในการพัฒนา เพราะได้เริ่มสร้างรากฐานที่แข็งแรงโดยหลวงพ่อดอดิตเจ้าอาวาสที่มรณภาพไปแล้ว และมีผู้สืบต่อคือพระครูวิจิตรธรรมขันธเจ้าอาวาสปัจจุบัน ปัจจุบันพิพิธภัณฑ์พัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่เร่งรีบจนเกินไป ผู้เสวนาคนสุดท้ายคือ นางสาวณิรัตน์ แก้วศรี ตัวแทนยุวมัคคุเทศก์กล่าวว่า พิพิธภัณฑ์หล่อหลอมให้มีจิตสำนึกรักท้องถิ่น ภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง สร้างประสบการณ์ โอกาส และการเรียนรู้

รศ. ศรีศักร วัลลิโกดม ที่ปรึกษามูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์ และเป็นผู้ผลักดันสำคัญในการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นजनเสน แสดงความ

คิดเห็นว่า พิพิธภัณฑ์जनเสนอยู่ได้เพราะสังคมวัฒนธรรมของजनเสน คนในพื้นที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการพัฒนา อย่างไรก็ดี อ.ศรีศักร ได้วิจารณ์ภูมิทัศน์ของวัดजनเสนที่เปลี่ยนไปว่า มีการสร้างอาคารจำนวนมาก ดูแออัด ต้นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่มีน้อย รวมทั้งแหล่งน้ำในजनเสนยังขาดการดูแลเอาใจใส่

ในโอกาสนี้ได้เปิดโอกาสให้ผู้รับฟังเสวนาร่วมแลกเปลี่ยน ดร. ปรีดา เฉลิมเผ่า กอหนันตกุล ผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร เสนอความเห็นว่าเป็นไปได้หรือไม่ว่าในฐานะที่พิพิธภัณฑ์जनเสนประสบความสำเร็จในการดำเนินการ จะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง พุดคุยแลกเปลี่ยนกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอื่น เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาและพัฒนาไปพร้อมกัน รวมทั้งเสนอความเห็นที่ สิ่งจัดแสดงทางโบราณคดีถือเป็นจุดเด่นของพิพิธภัณฑ์ แต่ทำอะไรจึงจะขยายไปสู่การจัดแสดงด้านอื่นๆ ที่แสดงออกถึงเรื่องราววิถีชีวิตของคนजनเสน

มาถึงการเสวนารายการสุดท้ายคือ การสรุปและแสดงความคิดเห็นโดยคุณนิวัต กองเพียร ที่ปรึกษามูลนิธิปูนซีเมนต์ไทยและคอลัมน์นิสต์ชื่อดังทั้งนี้คุณนิวัตได้แสดงความคิดเห็นในหลากหลายประเด็นเกี่ยวกับ การนำเสวนาของแต่ละท่าน เช่น ควรสร้างผู้สืบทอดการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นให้มาก เรื่องเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ไม่มีแต่ข้อเสียทั้งหมด แต่ควรนำมาปรับใช้กับพิพิธภัณฑ์ ส่วนยุวมัคคุเทศก์ควรฝึกอบรมแบบสร้างความเข้าใจให้กับเด็กมากกว่าที่จะท่องจำ รวมถึงเรื่องสินค้า OTOP जनเสนควรสร้างสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของजनเสนเองมากกว่าที่จะผลิตเหมือนชุมชนอื่น

การเสวนาครั้งนี้ได้สร้างพื้นที่การพุดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างคนในท้องถิ่นजनเสนในฐานะเจ้าของพิพิธภัณฑ์กับนักวิชาการและคนในวงการศิลปวัฒนธรรม แม้จะมีมุมมองแตกต่างกัน แต่ทุกคนล้วนมีเป้าหมายร่วมกันคือต้องการให้พิพิธภัณฑ์जनเสนดำรงอยู่อย่างยั่งยืน ในขณะที่พิพิธภัณฑ์บางแห่งหยุดเคลื่อนไหวไปแล้ว แต่คนในท้องถิ่นजनเสนยังตื่นตัวกับการทำงานพิพิธภัณฑ์อยู่เสมอ พร้อมเปิดรับความคิดเห็นจากบุคคลภายนอก ด้วยเหตุนี้กระมัง พิพิธภัณฑ์जनเสนจึงยังคงมีชีวิตอยู่อย่างสวยงาม

มาดูแลร้กษา(พิง)หน้กัันเถอะ...

ส่วลดีค้ะสบายดีกัันหรือเปล้าคะ เมื่อหลายวันก่อนป้าเม้าท์มีโอกาสรไปเดินเล่นแถว ตลาดวังหลัง ป้าเม้าท์ถูกอกถูกใจกระเป้าหนังใส่เสื้อผ้าใบหนึ่ง ขนาดกำลังดีราคาก็ไม่แพงเลยซื้อมา และคิดการใหญ่ว่าอาทิตยัหน้าจะหลบลมร้อนไปเที่ยวเสี่ยหน้อย พอกลับมาถึงบ้านก็รีบเปิดกระเป้าที่เพิ่งซื้อออกมาดูปรากฏว่าข้างในกระเป้ามีกลิ่นเหม็นมาก ซึ่งก็คงเป็นลักษณะเฉพาะของหน้กัันที่มีกลิ่นเหม็น กลิ่นนี้อาจเกิดจากหน้กัันหรือจากสารเคมีที่ใช้ฟอกหน้กััน ถ้าเอาเสื้อผ้าไปใส่ก็คงเหม็นไปด้วย ป้าเม้าท์จำได้ว่าเคยอ่านหนังสือเกี่ยวกับการแก้กลิ่นเหม็นของกระเป้าหนังเลยไปค้นดู แล้วก็ถือโอกาสนี้หน้าความรู้เกี่ยวกับหน้กัันมาเล่าให้ฟังกันคะ

ท่านผู้รู้เขียนบอกไว้ในหนังสือว่ามนุษย์เรานำหน้กัันสัตว์มาใช้ตั้งแต่เมื่อกว่า 5,000 ปีมาแล้ว สมัยแรกๆ หน้กัันสัตว์ถูกนำมาเป็นเครื่องนุ่งห่ม รองเท้า ภาชนะใส่หน้า้ ทำใบเรือ เต็นท์ เฟอร์นิเจอร์ เครื่องประดับฯลฯ ในวัฒนธรรมกรีก โรมัน และฮีบรู หน้กัันถูกนำมาใช้แทนกระดาษและเป็นม้วนหนังสือ ส่วนในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หน้กัันถูกนำมาใช้ในพื้นที่ยี่ของมหรสพและความบันเทิง นั่นคือ หน้กัันตะลุง และหน้กัันใหญ่ ซึ่งหน้กัันที่นำมาใช้มักเป็นหน้กัันวัว

วัตถุที่ทำจากหน้กััน เช่น หน้กัันตะลุง กระเป้าสดางค์ รองเท้า กลอง เป็นต้น

การก้าจัดหน้กัันชั้นใน

การก้าจัดหน้กัันชั้นนอก

หน้กัันสัตว์โดยทั่วไปจะมี 3 ชั้น คือ ชั้นนอก ชั้นกลาง และชั้นใน หน้กัันชั้นนอกประกอบไปด้วยขนและหน้กััน หน้กัันชั้นกลางประกอบไปด้วยคอลลาเจน ส่วนหน้กัันชั้นในประกอบด้วยไขมันและเส้นเลือด หน้กัันที่จะนำมาใช้จะต้องก้าจัดหน้กัันชั้นนอกและหน้กัันชั้นในออกเสียก่อนเพราะเป็นส่วนที่เน่าเสียง่ายเหลือไว้แต่หน้กัันชั้นกลางซึ่งจะต้องนำมาผ่านกระบวนการฟอกหน้กัันเพื่อให้หน้กัันมีความยืดหยุ่นและทนทาน ส่วนหน้กัันที่นำมาทำหน้กัันใหญ่และหน้กัันตะลุงเป็นหน้กัันที่ไม่ได้ผ่านการฟอก จึงแข็งและเสื่อมสภาพได้ง่าย

สาเหตุการเสื่อมสภาพของหน้กััน

การเสื่อมสภาพของหน้กัันเกิดได้หลายประการ เช่น เกิดจากสารเคมีที่ตกค้างอยู่ในหน้กัันจากกระบวนการฟอกหน้กััน ถ้าสารที่นำมาฟอกเป็นกรดก็จะทำให้หน้กัันเปื่อยยุ่ย ถ้าสารฟอกเป็นด่างก็จะทำให้หน้กัันแข็งและเปราะ นอกจากนั้น การดูแลและเก็บรักษาก็เป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้หน้กัันเกิดการเสื่อมสภาพ เช่น ถ้าหน้กัันอยู่ในที่มีความชื้นมากๆ เป็นเวลานานๆ แดดมีอากาศร้อน หน้กัันก็อาจเกิดราขึ้นทำให้มีรอยเปื้อนและกลิ่นเหม็น แต่ถ้าหน้กัันอยู่ในที่ๆ อากาศแห้งเกินไปหน้กัันก็จะแข็งและแตกปริ และถ้าหน้กัันอยู่ในที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิบ่อยๆ เดี่ยวร้อนเดี่ยวย็นก็จะทำให้หน้กัันย่น

หน้กัันที่โดนแดดส่องนานๆ หรือได้รับแสงจากหลอดไฟที่มีความร้อนสูงเป็นเวลานานๆ ความชื้นที่มีในหน้กัันจะระเหยออกมาทำให้หน้กัันแข็ง และรังสีอัลตราไวโอเลตหรือรังสียูวี ที่มีในแสงแดดยังเป็นสาเหตุให้หน้กัันเปลี่ยนสีอีกด้วย

หนังย่น บิดงอ
และแข็งเปราะ
เพราะการเก็บรักษา
ไม่ถูกวิธี

ถ้าห้องเก็บหนังสกปรกรกรุงรังก็จะต้องระวังศัตรูสำคัญของหนังอีกชนิดหนึ่งคือ หนูและแมลง โดยเฉพาะหนังที่ไม่ผ่านการฟอกเป็นอาหารที่แสนอร่อยของสัตว์ประเภทนี้ และทำให้เกิดรอยกัดแทะที่แก้ไขได้ยาก นอกจากนี้หมาและแมวก็ชอบกินหนังอีกด้วย เพื่อนของป่าเม้าท์เล่าให้ฟังว่าผลอวางตัวหนังตะลุงไว้หน้าบ้าน พอออกมาหนังเกือบครึ่งตัวก็เข้าไปอยู่ในท้องหมาเสียแล้ว

การทำความสะดวกหนัง

ถ้ามีฝุ่นเกาะหนังควรทำความสะอาดด้วยการใช้แปรงขนอ่อนๆ บัดออกโดยบิดไปในทางเดียวกัน ถ้าจะใช้เครื่องดูดฝุ่น ควรหาผ้าบางๆ หุ้มปลายที่ดูดฝุ่นเพื่อไม่ให้ที่ดูดฝุ่นสัมผัสกับหนังโดยตรงและยังทำให้แรงลมที่ดูดเบาลงด้วย

ถ้ามีคราบสกปรกที่หนังก็ใช้สำลีชุบแอลกอฮอล์ 50% (หรือแอลกอฮอล์ที่ใช้ล้างแผลผสมน้ำเล็กน้อย) เช็ดเบาๆ แล้วปล่อยให้แห้ง ถ้าหนังเป็นหนังที่มีการทาสี ก่อนเช็ดควรทดลองเช็ดในพื้นที่แคบๆ ก่อน เพื่อดูว่าสีหลุดลอกหรือไม่ ถ้าสีไม่หลุดก็เช็ดต่อได้ แต่ถ้าสีหลุดก็ไม่ควรเช็ดต่อ

ลูกเบสบอล ลูกมือ ฟุตบอล บาสเกตบอล อานรถ ที่ทำจากหนัง ก่อนทำความสะอาดควรตรวจดูว่าวัตถุมีสภาพดี ไม่มีรอยแตกหรือชำรุด (ถ้าชำรุดก็ไม่ควรทำความสะอาด) หลังจากนั้นบิดฝุ่นด้วยแปรงขนอ่อน เช็ดผิวด้วยผ้าชุบน้ำกั้น ถ้าวัตถุสกปรกมากอาจใช้น้ำยาล้างจานผสมน้ำ (อัตราส่วนน้ำ 1 ส่วนต่อน้ำ 100 ส่วน) แล้วเช็ดที่ผิววัตถุหลังจากนั้นเช็ดออกด้วยผ้าชุบน้ำกั้น แล้วเช็ดด้วยผ้าแห้งอีกครั้งหนึ่ง

การเก็บรักษา

ในสมัยก่อนหนังสัตว์ถูกเก็บรักษาไว้ในน้ำมัน บางแห่งใช้ไขมันของสัตว์ที่หนังสัตว์เพื่อรักษาหนังไม่ให้เสื่อมสภาพ ผู้หญิงชาวเอสกิโมจะเก็บรวบรวมไขมันและสมองของสัตว์ไว้เพื่อนำมาใช้ทาหนังสัตว์ และใช้พันเคี้ยวหนังสัตว์เพื่อให้หนังอ่อนนุ่มและบีบองได้

- การดูแลรักษาหนังนั้นจะต้องหมั่นดูแลห้องหรือตู้ที่เก็บให้สะอาดอย่าลืมนำสิ่งสกปรกหรือพริกไทยไว้กันแมลงและควรเก็บในที่อากาศถ่ายเท
- อย่าวางหนังไว้ในที่โดนแสงแดดหรือดวงไฟที่ให้ความร้อน
- ไม่ควรวางหนังติดกับเหล็กเพราะเมื่ออากาศชื้นจะทำให้เกิดรอยดำที่หนัง
- ห้ามใช้เทปกาวยึดติดลงบนผิวของวัตถุ เพราะเมื่อเอาเทปออกมักจะดึงผิวของวัตถุให้หลุดออกมาด้วยโดยเฉพาะวัตถุที่มีอายุมากๆ
- ไม่ควรพับหนังเพราะจะทำให้หนังงอและเกิดรอยพับ ควรวางราบในกล่องกระดาษและไม่ควรวางวัตถุซ้อนทับกัน ถ้าเป็นหนังตะลุงควรมีไม้ค้ำให้คงรูปร่างตามเดิม แล้วห่อด้วยกระดาษสาหรือผ้าเพื่อป้องกันฝุ่น ส่วนหมวกควรมีการหนุนด้านในด้วยกระดาษนุ่มๆ เพื่อให้วัตถุคงรูปร่างไม่เกิดรอยพับ

การจัดเก็บหนังในตู้จัดแสดง
เพื่อป้องกันฝุ่น

การวางตัวหนังราบกับพื้นและ
มีของหนังกวางทับป้องกันหนังบิดงอ

วัตถุที่ทำจากหนังควรจัดแสดงในตู้เพื่อป้องกันฝุ่นละออง ในตู้ควรใส่ วัตถุดูดความชื้น เช่น ซิลิกาเจลไว้ด้วย และไม่ควรรใช้เทปกาว หมุดโลหะ และ เชื่อมหมุดตอกยึดวัตถุ

การเก็บหนังที่ตะลุหรือหนังใหญ่ เวลาเก็บควรรใช้ไม้ 2 แผ่นประกบ หน้าหลังกันหนังบิดงอ

หนังที่บิดงอ มีวิธีการแก้ไขด้วยการปัดฝุ่น ทำความสะอาดด้วย แปรงขนอ่อน หลังจากนั้น เช็ดด้วยแอลกอฮอล์ 50 % ปล่อยให้แห้ง แล้วเช็ดด้วย แอลกอฮอล์ผสมกับน้ำมันละหุ่ง ทาซ้ำหลายๆ ครั้งด้วยน้ำมันละหุ่ง เมื่อหนังนุ่ม ลงแล้ว หาของหนักๆ ทับหนังไว้จนกว่าหนังจะคืนสภาพ (ก่อนทับควรรใช้กระดาษ ประกบหนังทั้ง 2 ด้านก่อน)

ซองเก็บหนังตะลุ
แบบพื้นบ้านสานจากไม้ไผ่

หนังสืออ้างอิง

ชมพูนุท ประศาสน์เศรษฐ. การอนุรักษ์ศิลปะโบราณวัตถุเบื้องต้น. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2547.

ประสพ ลีเหมือดถัย. เครื่องหนังพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2544.

ศิลปากร,กรม. คู่มือ : การปฏิบัติงานของภัณฑารักษ์พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2536.

Williams, Don and Louisa Jaggat. **Saving Stuff : How to Care for and Preserve Your Collectibles, Heirlooms, and Other Prized Possessions.** New York: Simon & Schuster, 2005.

เครื่องหนัง ห้อย

☞ มือที่จะหยิบจับหนังต้องสะอาดและแห้ง เพื่อไม่ให้เกิดรอยเปื้อนบนวัตถุ และควรรใช้ด้วยความระมัดระวังโดยเฉพาะหนังที่มีอายุเก่าแก่ และหนังที่มีความกรอบและเปราะ

☞ วัตถุที่หุ้มด้วยหนัง เช่น อานรถ ที่ใช้อยู่เป็นประจำอาจใช้วาสลีนเช็ด เพื่อให้หนังอ่อนนุ่มและกันน้ำ แต่ข้อควรระวังก็คือ หากวัตถุไม่ได้ใช้เป็นเวลานานๆ ความเหนียวจากวาสลีนก็จะเป็นสิ่งที่ดึงดูดแมลงและทำให้ฝุ่นมาจับผิววัตถุได้ง่ายขึ้น

☞ กระเป๋าหนังที่ซื้อมาใหม่มักมีกลิ่นเหม็น ให้เอาใบชาห่อด้วยผ้าขาวใส่ลงไปในกระเป๋าหนังแล้วทิ้งไว้หลายวัน ใบชาจะดูดกลิ่นให้หายไป

☞ กระเป๋า เข็มขัด รองเท้า ที่ใช้จนเก่าแล้ว แต่ต้องการให้ดูใหม่และอ่อนนุ่ม ให้เอาสำลีชุบน้ำส้มสทาให้ทั่วแล้วทิ้งไว้ให้แห้ง จากนั้นใช้น้ำยาขัดหนัง เครื่องหนังทาทับ แล้วเอานมสดทาทับอีกครั้งหนึ่งปล่อยให้แห้ง เครื่องหนังจะนุ่มและขึ้นมัน

ข้างหลังข้าวของ...

ในท้องถิ่นทั่วทุกภาคของประเทศไทยมีพิพิธภัณฑสถานอยู่เนืองแน่น และจำนวนไม่น้อยตั้งอยู่ในวัด เมื่อเอ่ยถึงพิพิธภัณฑสถานที่ตั้งอยู่ในวัด (ซึ่งในที่นี้ขอเรียกอย่างล้าลองว่าพิพิธภัณฑสถานวัด) หลายท่านอาจนึกถึงภาพอาคารพิพิธภัณฑสถานที่เต็มไปด้วยวัตถุสิ่งของนานาชนิด ผู้เขียนเคยได้ยื่นคนพูดถึงพิพิธภัณฑสถานวัดด้วยน้ำเสียง

ทำนองว่า เหมือนเป็นโกดังเก็บของ มีแต่ข้าวของอัดแน่นเต็มไปหมด ไม่เป็นระบบระเบียบ เข้าไปดูแล้วก็ไม่ค่อยรู้ว่าอะไรเป็นอะไร ฟังบ่อยๆ เข้าก็อดถามในใจไม่ได้ว่า แล้วตัวเราเองเล่าไม่รู้สึกรู้ทำนองนี้บ้างหรือ ไฉนถึงได้ออนเอียงไปในทางชื่นชม และชอบไปดูพิพิธภัณฑสถานวัดที่แออัดด้วยวัตถุสิ่งของอย่างพิพิธภัณฑสถานวัด

คุณครูท่านหนึ่งเคยกล่าวกับผู้เขียนว่า *ดูพิพิธภัณฑสถานต้องมีจินตนาการ* เวลาไปดูพิพิธภัณฑสถานไหนผู้เขียนก็มักจะนึกถึงข้อความนี้ หลังจากนั้นจินตนาการก็เริ่มทำงาน อย่างเช่นเวลาเดินดูข้าวของในพิพิธภัณฑสถานวัด บางทีก็รู้สึกเหมือนกำลังเดินอยู่ในป่า เห็นข้าวของก็เหมือนเห็นต้นไม้ ถึงแม้ไม่รู้จักหรือบอกได้ทุกอย่างว่าอะไรเป็นอะไร แต่ก็ได้เรียนรู้อะไรหลายอย่าง ได้ซึมซับบรรยากาศและประสบการณ์บางอย่างที่ชวนให้บันทึกจดจำ

นานมาแล้วที่ ผู้เขียนมีความสงสัยเกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่า “ความหลากหลายทางวัฒนธรรม” เคยได้ยินคำนี้บ่อยครั้งในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แต่จนแล้วจนรอดก็ไม่เคยรู้สึกว่าเขาใจหรือเข้าใจถึงความหมายรูปธรรมของคำคำนี้ จนกระทั่งได้รู้จักกับพิพิธภัณฑสถานวัด นักเรียนวัฒนธรรมท่านใด หากสนใจเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม ลองเดินเข้าไปเที่ยวชมข้าวของในพิพิธภัณฑสถานวัด หรือถ้าจะให้ดีขึ้นไปอีก ลองดูเปรียบเทียบกันหลายๆ ที่ หลายๆ ท้องถิ่นทั่วประเทศ รับรองไม่ผิดหวัง

นอกเหนือจากความสนใจที่มีต่อต้นไม้ในป่าหรือข้าวของในพิพิธภัณฑสถาน ข้อสงสัยอีกหลายประการที่ตามมาคือ วัตถุสิ่งของสารพัดสารพันที่มองเห็นอยู่นั้นมารวมกันอยู่ใน

พิพิธภัณฑ์วัดได้อย่างไร ชาวของเหล่านี้เดินทางมาจากไหน ผ่านประสบการณ์หรือเรื่องราวใดมาบ้าง ก่อนหน้าที่จะมาตั้งวางอยู่ที่พิพิธภัณฑ์วัดแห่งนี้ เหตุใดพิพิธภัณฑ์วัดบางแห่งจึงมีวัตถุสิ่งของบางอย่างอยู่มาก จนเป็นที่น่าสังเกต ตัวอย่างเช่น พิพิธภัณฑ์วัดบางแห่งมีผ้าห่อคัมภีร์เป็นจำนวนมาก เมื่อสอบถามจากท่านเจ้าอาวาสผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ จึงได้ทราบว่าในอดีตเมื่อชาวบ้านได้ผ้าพับใหม่มาก็จะตัดแบ่งมาผืนหนึ่งเพื่อถวายวัดเป็นการทำบุญ ก่อนที่จะนำผ้าที่เหลือไปใช้หรือขาย ส่วนใหญ่จะปฏิบัติกันเช่นนี้จึงทำให้มีผ้าดี ๆ สวย ๆ สะสมอยู่ที่วัดเป็นจำนวนมาก หรือพิพิธภัณฑ์วัดหลายแห่งในภาคเหนือที่มีพระพุทธรูปไม้หลายขนาดสะสมอยู่เป็นจำนวนมาก ก็เนื่องมาจากชาวบ้านนิยมทำบุญด้วยการถวายพระไม้ พิพิธภัณฑ์บางแห่งที่ตั้งอยู่ในวัดที่มีพระธาตุเจดีย์ก็มักจะเป็นคลังสะสมของมีค่าที่ชาวบ้านนำมาทำบุญถวายพระธาตุ ซึ่งก็มักจะเป็นของดีของงามที่ช่างทำขึ้นอย่างสุดฝีมือเพื่อถวายเป็นพุทธรูปบูชา

ชาวของในพิพิธภัณฑ์วัดจึงผูกพันอยู่กับชีวิตชาวบ้าน และคติเรื่องทานหรือการทำบุญอย่างแยกกันไม่ออก หรือแม้แต่การทำพิพิธภัณฑ์เพื่อเปิดให้คนมาดู เมื่อสอบถามจากพระคุณเจ้าและผู้เฒ่าผู้แก่ที่ร่วมกันก่อตั้ง หลายท่านก็พูดคล้าย ๆ กันว่า ทำพิพิธภัณฑ์เพื่อเป็นวิทยาทาน ทำไว้เพื่อให้คนรุ่นลูก รุ่นหลานได้ดู

นอกจากสิ่งของที่สืบเนื่องมาจากการทำบุญทำทานของชาวบ้าน ในพิพิธภัณฑ์วัดหลายแห่งมักมีสิ่งของที่เป็นโบราณวัตถุหรือของเก่าสะสมอยู่เป็นจำนวนมาก บางแห่งเนื่องมาจากตั้งอยู่ใกล้กับตำแหน่งที่ค้นพบโบราณวัตถุ วัดจึงกลายเป็นที่เก็บรักษาโบราณวัตถุบางส่วนที่ขุดพบและไม่ได้ถูกนำออกนอกพื้นที่ ขณะที่อีกหลายแห่งเป็นสถานที่เก็บรักษาข้าวของที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมโดยพระสงฆ์ และชาวบ้านที่ตั้งใจจะอนุรักษ์วัตถุโบราณเหล่านั้นไว้ในท้องถิ่นไม่ให้ออกไปนอกประเทศ ตามกระแสลมของการค้าวัตถุโบราณที่ว่ากันว่า โหมกระหน่ำไปทั่วทุกหัวระแหงระลอกแล้วระลอกเล่า ในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา

ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์วัดหลายท่านเล่าให้ฟังถึงความมุ่งมั่นตั้งใจและการอุทิศตนของอดีตเจ้าอาวาสผู้ล่วงลับในการริเริ่มรวบรวมโบราณวัตถุและข้าวของต่างๆ เพื่อเก็บรักษาไว้เป็นมรดกตกทอดแก่คนรุ่นหลัง ไม่อยากให้ของ

ออกไปอยู่ต่างประเทศหมด หลายท่านลงท้ายคล้าย ๆ กันว่า ท่านเก็บเพื่ออนุรักษ์ ด้วยเหตุฉะนี้ พิพิธภัณฑ์วัดหลายแห่งจึงทำหน้าที่จำเพาะเจาะจงเป็นคลังเก็บรักษาหรืออนุรักษ์วัตถุสิ่งของมาแต่เดิม โดยไม่ได้คำนึงถึงว่า พิพิธภัณฑ์จะต้องทำหน้าที่สื่อสารจัดแสดงเป็นแหล่งเรียนรู้ ต้อนรับนักท่องเที่ยว ดึงดูดใจผู้ชมหรือแสวงหารายได้เลี้ยงตัวเอง ฯลฯ อันเป็นความคาดหวังที่ มาพร้อมกับปัจจุบันสมัย

ตำนานกำเนิดพิพิธภัณฑ์วัดจึงเป็นเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องผูกพันอยู่กับคติเรื่องทาน การทำบุญ การให้ และจิตใจของผู้คนในอดีตที่แสดงออกผ่านรูปธรรมของวัตถุ สิ่งของ และการลงมือปฏิบัติที่ทำให้ข้าวของหลายอย่างเดินทางมาอยู่ที่พิพิธภัณฑ์วัด

ท้ายที่สุด หากถามถึงประสบการณ์ทางอารมณ์ที่ผู้เขียนมีต่อวัตถุสิ่งของในพิพิธภัณฑ์วัด นอกเหนือไปจากความรู้สึกชื่นชอบที่มีต่อรูปลักษณ์ ความหมาย เรื่องราวชีวิตและการเดินทางของข้าวของที่วางอยู่ข้างหน้า ความรู้สึกที่ปรากฏอยู่ด้วยพร้อมกันก็คือ ความชื่นชม และน้อมเคารพต่อจิตใจของใครหลายคนที่อยู่ข้างหลังข้าวของ ...

เยือนบ้านพวน

ถ้าเราไม่เริ่มมาสนใจประวัติศาสตร์ความเป็นมา หรือเรื่องเล่าในท้องถิ่นของตนเอง ก็จะไม่รู้เลยว่า มีอะไรอีกหลายอย่างที่เรไม่เคยรู้มาก่อน และสิ่งที่เราได้รับรู้เป็นสิ่งที่ทำให้เรารู้สึกสำนึกและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นเรามากขึ้น เหมือนกับผมเองที่เดิมไม่เคยหันมามองเรื่องราวของตนเอง จนกระทั่งได้มาสัมผัสไม่ว่าจะด้วยเหตุผลจากงานหรืออะไรก็ตามแต่ แต่สิ่งที่ได้ในครั้งนี้ทำให้ผมมองเห็นคุณค่าท้องถิ่นของตนเองที่ควรช่วยกันอนุรักษ์และเก็บรักษาไว้

ผมเองเป็นคนไทยพวน (น่าจะเรียกแบบนี้) ที่ตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ตามประวัติศาสตร์ที่ฟังมาจากอาจารย์สมคิด จุมทอง คนเก่าแก่ของบ้านทรายที่ได้รวบรวมข้อมูลของชาวไทยพวนบ้านทรายไว้ และจัดทำเป็นศูนย์บูรณาการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ภายในวัดบ้านทราย ซึ่งภายในศูนย์บูรณาการฯ แห่งนี้ มี “พิพิธภัณฑ์ไทยพวนบ้านทราย” เป็นแหล่ง

สืบค้นข้อมูลด้านวัฒนธรรม เผยแพร่วัฒนธรรมและวิถีชีวิต และเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนและเยาวชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

อาจารย์สมคิดเล่าว่า ไทยพวนตำบลบ้านทราย เป็นชนชาติที่สืบเชื้อสายมาจากชาวพวน ซึ่งมีถิ่นฐานเดิมตั้งอยู่ที่เมืองเชียงขวาง ประเทศลาว ต่อมาได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยเมื่อ 200 ปีมาแล้ว โดยแยกย้ายกันอยู่ในทุกภูมิภาครวมทั้งหมด 19 จังหวัด และพื้นที่ของตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ก็เป็นพื้นที่หนึ่งในการตั้งถิ่นฐาน และว่ากันว่าที่นี่เป็นชุมชนไทยพวนแหล่งใหญ่แห่งหนึ่งของประเทศ

เมื่อเข้าสู่ภายในพิพิธภัณฑ์ ผมได้เห็นการจัดแสดงสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่เป็นสิ่งบ่งบอกถึงวัฒนธรรมของชาวไทยพวนบ้านทราย อาทิเช่น เครื่องปั้นดินเผาที่ใช้ในครัวเรือน การจำลองกวางเหียน (ห้องนอน) การทำผ้าทอมัดหมี่ เรือโบราณ นางก๊ก ตู้โชว์จัดแสดงเครื่องแต่งกายของชาวไทยพวน นิทรรศการบอกเล่าประเพณีสิบสองเดือน นอกจากนี้ยังจัดแสดงวัตถุสิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ จากแหล่งโบราณคดีวัดจันเสน จังหวัดนครสวรรค์ และแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งคนที่นี่ถือว่าเป็นบ้านเชียงเป็นพี่น้องชาวพวนด้วยกัน

นอกจากการจัดแสดงต่างๆ แล้ว สิ่งหนึ่งที่ผมได้ทราบคือ ประเพณีที่น่าสนใจของชาวไทยพวน อาทิ **ประเพณีเสอกระจาด** (ช่วงเดือนพฤษภาคม) ที่จัดกันภายหลังเทศกาลออกพรรษา และจัดก่อน

วันเทศน์มหาชาติ 1 วัน เพื่อเป็นการเยี่ยมเยือนพบปะสนทนา และทำบุญเทศน์มหาชาติร่วมกันในวันรุ่งขึ้น เชื่อกันว่า การได้ฟังเทศน์มหาชาติจบทั้ง 13 กัณฑ์ในวันเดียวกัน จะทำให้ได้กุศลผลบุญมาก

ประเพณีกำฟ้า (ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ประมาณเดือนกุมภาพันธ์) เป็นประเพณีเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวไทยพวนในด้านเกษตรกรรม เชื่อกันว่าเป็นการสักการบูชา (เป็นคำในภาษาพวน) เพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลเกิดความชุ่มชื้นอุดมสมบูรณ์ ในวันนั้นจะมีการทำบุญถวายข้าวจี ข้าวหลาม และเป็นวันที่ชาวไทยพวนจะหยุดทำงาน ในช่วงเย็นจะมีประเพณีการเล่นต่างๆ ด้วยอาทิ การละเล่นนางกวัก การร้องหมอลำพวน การร่ำวง การเตะหมาเบ๊ย

สำหรับผู้ที่สนใจอยากจะเยี่ยมเยือนบ้านพวนนั้น ในช่วงประเพณีเสื่อกระจาดและประเพณีกำฟ้า จะเป็นช่วงเทศกาลที่จะทำให้ท่านเข้าใจในวิถีประเพณีและน่าจะประทับใจหากได้มาเยี่ยมเยือน

นอกจากบริเวณพิพิธภัณฑ์ที่อยู่ใต้ศาลาการเปรียญหลังใหญ่แล้ว ในส่วนของอุโบสถหลังเก่าเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปศิลปะแบบพวนซึ่งพุทธศิลป์ในลักษณะนี้ไม่ค่อยได้เห็นมากนักในภาคกลาง นอกจากนี้ยังมีหลักฐานอีกชิ้นหนึ่งที่ยังหลงเหลือ และแสดงถึงวิถีวัฒนธรรมของชาวพวนคือเจดีย์ที่วัดเชียงงา ตำบลเชียงงา ชุมชนคนพวนเก่าแก่อีกแห่งในอำเภอบ้านหมี่ เป็นเจดีย์เก่าศิลปะสกุลช่างชาวพวน คล้ายๆ กับเจดีย์ทางภาคเหนือ มีรูปทรงแปลกตา ทำให้เราสัมผัสถึงศิลปะวัฒนธรรมแบบพวนได้ในอีกแง่มุม

แม้ว่าการจัดการของวัดอุในพิพิธภัณฑ์ไทยพวนวัดบ้านทรายยังไม่เป็นระบบนัก และการจัดแสดงก็เป็นแบบง่าย ๆ ตามวิถีหรือความสามารถในชุมชนที่พึงจะมี แต่พิพิธภัณฑ์ไทยพวนวัดบ้านทรายก็นับเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน ที่จะทำให้เกิดการสืบต่อวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่นสืบต่อไป

พิพิธภัณฑ์ไทยพวนวัดบ้านทราย

วัดบ้านทราย หมู่ 2 ต.บ้านทราย อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี

เปิดทุกวัน ไม่เสียค่าเข้าชม

โปรดติดต่อ อาจารย์สมคิด จุ่มทอง

ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลบ้านทราย โทร 08 1254 9038

กับดักวิถี

พรศิริ บุรณเขตต์/ สำนักพิมพ์มติชน / 2550/ 230 บาท

หนังสือพิพิธภัณฑ์

เรื่อง: ปณิศา สรวาลี

โลกหมุนไปข้างหน้า สังคมและวัฒนธรรมไทยเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีชีวิตเมืองมากขึ้น เครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้านที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น นับวันจะยิ่งสูญหายและเลื่อนไปจากความทรงจำของผู้คน พรศิริ บุรณเขตต์ ลูกสาวจำทวีเขียนอธิบายเครื่องมือดักสัตว์ประเภทต่างๆ หนึ่งในคอลเล็กชันสำคัญที่พอเก็บรวบรวมไว้ มีภาพลายเส้นสวยงามประกอบเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจมากขึ้น

บันทึก...วิถีวัฒนธรรมและการดำรงอยู่ของชาวไทยพวนอำเภอบ้านหมี่

พ.ศ. 2550 จังหวัดนครนายก

ปัญญา วารปรีดี และคณะ/ ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอบ้านหมี่/ 2550/ 40 หน้า

มนุษย์ทุกคนล้วนมีรากเหง้าที่มาของตนเองด้วยกันทั้งนั้น คนท้องถิ่นหลายแห่งกำลังสนใจศึกษาเรื่องราวบรรพบุรุษของตนเอง ที่อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดนครนายกมีกลุ่มคนไทยเชื้อสายพวนจำนวนมาก ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอบ้านหมี่และพิพิธภัณฑ์ไทยพวนวัดฝั่งคลอง จึงร่วมกันศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคนพวนในท้องถิ่นอำเภอบ้านหมี่มานำเสนอ แม้จะไม่ใช่อะไรที่สมบูรณ์แบบ แต่ก็นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีสำหรับท้องถิ่นบ้านหมี่

ท่องเที่ยว ย้ำพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

สำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ/กรมศิลปากร/0-2281-6766

หนังสือเล่มเล็กขนาดพกพา ที่แนะนำพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติทั่วประเทศ ทั้งสถานที่ตั้ง ห้องจัดแสดง วันเวลาการเปิดให้บริการ ค่าธรรมเนียมการเข้าชม และเบอร์โทรศัพท์ติดต่อ ข้อมูลสองภาษา ไทย-อังกฤษ พร้อมภาพประกอบ เล็กน้อยพอจะสะกิดความอยากชมพิพิธภัณฑ์ แถมเขายังโฆษณาว่า “พิพิธภัณฑ์วันนี้ มีอะไรให้ชมตั้งเยอะ หากท่านยังติดกับภาพเก่าๆ ของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอให้เปลี่ยนใจได้แล้ว เดี่ยวนี้เขาพัฒนาแล้ว”

เที่ยวพิพิธภัณฑ์ต่างแดน

เพลงดาบแม่น้ำร้อยสาย/ สำนักพิมพ์วงกลม/145 บาท

ว่ากันว่า อ่านหนังสือเล่มเล็ก มีผู้เดินทางหมื่นลี้ นักเขียนและนักเดินทางอย่าง เพลงดาบแม่น้ำร้อยสาย ต้องเพิ่มสร้อยไปอีกว่า เดินทางหมื่นลี้ ยิ่งเขียนหนังสือ ได้หลาย(หมื่น)เล่ม ปกติแล้วเธอเขียนสารคดีเกี่ยวกับการเดินทางไว้มากมาย หนังสือเที่ยวพิพิธภัณฑ์ต่างแดนเล่มนี้ เป็นการรวบรวมบทความเรื่องเที่ยว พิพิธภัณฑ์มาไว้อยู่ในเล่มเดียว อาทิ พิพิธภัณฑ์กลางแจ้งฮาโกเน ประเทศญี่ปุ่น พิพิธภัณฑ์หุ่นระเบิด ที่กัมพูชา พิพิธภัณฑ์พินทรนาถ ฐาคร ประเทศอินเดีย อุโมงค์ภูจิจและพิพิธภัณฑ์เศษซากสงคราม ประเทศเวียดนาม เธอหวังว่าคนไม่ชอบเที่ยวพิพิธภัณฑ์ ถ้าได้อ่านหนังสือเล่มนี้จนจบ อาจขยับเขยื้อนเคลื่อนความสนใจของคนไม่ชอบเที่ยวพิพิธภัณฑ์ได้บ้าง

จุลสารเพื่อชุมชนพิพิธภัณฑ์

“ราชการมีแต่มาถามว่าเสียภาษีหรือเปล่า
อาจารย์วิโรฒทำอะไรที่ติดกับประเทศชาติ
อนุรักษสิ่งเก่าๆ แทนที่ราชการจะมาส่งเสริม
กลับจะมาเก็บภาษี คนเข้ามาที่ชมฟรีทั้งนั้น”

อาจารย์เปรมจิต ศรีสุโว
พิพิธภัณฑ์เกวียน
อ.ด่านเกวียน จ.นครราชสีมา
18 ตุลาคม 2550

ขอเชิญส่งข่าวแนะนำพิพิธภัณฑ์ กิจกรรม และเรื่องราวเกี่ยวกับของสะสมชิ้นสำคัญ ฯลฯ
เพื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ได้ที่
โครงการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
เลขที่ 20 ถนนบรมราชชนนี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร 10170
โทรศัพท์ 0-2880-9429 ต่อ 3506 โทรสาร 0-2880-9332
e-mail : academic@sac.or.th หรือ www.sac.or.th
(กองบรรณาธิการขออนุญาตเก็บความหรือตัดทอนเนื้อหาของข่าว
บทความ หรืออื่นๆ ที่ท่านส่งมา เนื่องจากจำนวนหน้ากระดาษจำกัด)

สารบัญ

3	จากใจบรรณาธิการ	26	108-1009
5	เสาวภาวพิพิธภักดี	32	นานาแคลิคล (ไม่) ลับ
9	เรื่องเล่าริมน้ำสาม	38	เห็นของต้องเห็นคน
12	พิพิธภักดีเสาวภา	42	เรื่องเล่าทายเล่ม
16	เทศกาลพิพิธภักดี	45	หนังสือพิพิธภักดี
20	แนะนำพิพิธภักดี	47	คมคิดสะกิดใจ
24	ไฟฟ้าเดี่ยวกัน		

จุดสร้างเพื่อชุมชนพิพิธภักดี จัดทำโดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และ

ที่ปรึกษา บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน)
 ดร.ปริตตา เฉลิมเผ่า กออนันตกูล ผู้อำนวยการ
 ผศ.สุวรรณา เกียรติเกรียงเพชร

บรรณาธิการ ปณิดา สรวาลี

กองบรรณาธิการ สรินยา คำเมือง ชวัลสิทธิ์ บุญเกียรติ ศิริพร ศรีสินธุ์

รูปเล่ม/พิสูจน์อักษร ช่างวิทย์ ตรีประเสริฐ จุฑามาศ ลีมรัตน์พันธ์ นวพรรณ บุญธรรม
 ศิวี นนทระวงษ์ กิพชวัลย์ เมธาราชภูรี

ประสานงาน สรียา บุญธรรม สมศักดิ์ แก้วนุช

โครงการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น
 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
 เลขที่ 20 ถนนบรมราชชนนี เขตลี้จัน
 กรุงเทพฯ 10170

กรุณาสง

